

Registered Under RNI No. GUJGUJ/2010/30943

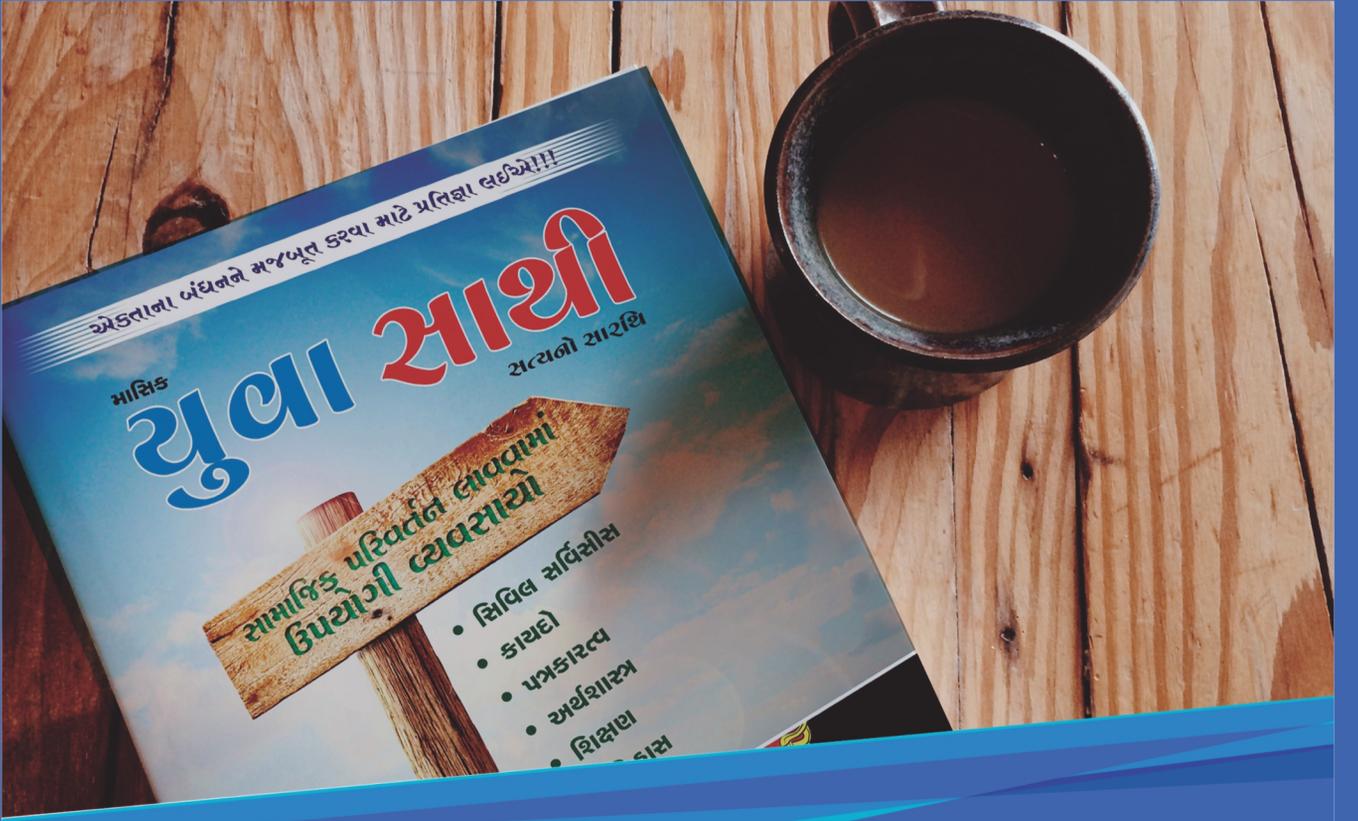
Under Postal Regd. No. GAMC - 1745/2023-2025 Issued by SSP, Ahmedabad Valid Upto 31/12/2025
PUBLISHED AT 1st OF EVERY MONTH PERMITTED TO THE POST OF A'BAD PSO ON 3rd OF EVERY MONTH

યુવા સાથી

(Yuva Saathi Gujarati Monthly)

ગાંધીના ગુજરાતને
દારૂની પરમીટની
ભેટ (અભિશાપ)

એક વિશ્લેષણ

એક અવાજ — એક ઉમંગ — એક ચળવળ
જેમના માથે ભારતના ભવિષ્યના ઘડતરની જવાબદારી છે
એવા નિષ્ઠાવાન યુવા મિત્રો તરફથી પ્રકાશિત થતું
એકમાત્ર ગુજરાતી સામયિક યુવાસાથી

સત્ય અને ન્યાયનો વાહક
તટસ્થ અને નીડર વિશ્લેષણ
પ્રગતિ અને સમૃદ્ધિનો વાહક
શાંતિમય સમાજના નિર્માણ માટે
બાળકોના નૈતિક ઘડતર માટે
યુવાનોને સાથી દિશા ચીંધનાર
યુવાનોના દિલની ધડકન

તમારા આ નિષ્ઠાવાન પ્રયત્નોના લીધે આ હૃદયપૂર્વકનો
અવાજ દેશના ખૂણે-ખૂણે ગૂંજી ઊઠશે. ઈન્શાઅલ્લાહ.

વાર્ષિક લવાજમ : રૂ. 300/-
ત્રિવાર્ષિક લવાજમ : રૂ. 9૫0/-

મેનેજર, યુવાસાથી ગુજરાતી માસિક : બી-૪, કરિશ્મા કોમ્પ્લેક્સ, સારણી સોસાયટી,
૧૩૨ ફુટ રિંગ રોડ, જુહાપુરા, અહમદાબાદ -૩૮૦૦૫૫ | M. 9510008614

YUVASAATHI (GUJARATI MONTHLY)
BANK A/C. NO.: 163110100029661 - (Only NEFT)
BANK: BOMBAY MERCANTILE CO-OP BANK LTD
IFSC CODE: BMCB0000039
AFFILIATED : AXIS BANK LTD

PhonePe
Pay
paytm
amazon pay

આપની જાહેરાત તેમજ સ્પે. ડોનેશન આપી “યુવાસાથી”ને સહ્યર બનાવી સમાજના નવનિર્માણમાં આપનો સાથ-સહકાર આપો.

માસિક

યુવા સાથી

સત્યનો સારથિ

વર્ષ : ૧૫, અંક : ૦૧ | જાન્યુઆરી ૨૦૨૪ | પેજ : ૩૬

ૐ www.yuvasaathi.com

[instagram.com/yuvasaathiguj](https://www.instagram.com/yuvasaathiguj) - [facebook.com/yuvasaathiguj](https://www.facebook.com/yuvasaathiguj) - [twitter.com/yuvasaathiguj](https://www.twitter.com/yuvasaathiguj)

સંપાદક મંડળ

- એડિટર ઇન ચીફ •
જાવેદઆલમ કુરૈશી
- એડિટર •
જાબિર માનિગર
- સભ્યો •
સાલેહા મલિક
ઈશરત મારિયા
ઈબ્રાહીમ શેઠ
ડૉ. સાકિબ મલિક
સુહેલ તનવીર
મુબશ્શિર શેખ

9510008614

yuvasaathi.monthly@gmail.com

વાર્ષિક લવાજમ : રૂ. ૩૦૦/-

ત્રિવાર્ષિક લવાજમ : રૂ. ૭૫૦/-

Printed and published by Rashid Hussain Akhtar Husain Shaikh on behalf of STUDENTS ISLAMI ORGANIZATION OF INDIA GUJARAT ZONE and Printed at Unique Offset, N.R. Estate, Tavdipura, Dudheshwar, Ahmedabad-380004 and published from B/4, Karishma Complex, Near Sarni Society, 132 Feet Ring Road, Juhapura, Ahmedabad - 380055 | Editor : Rashid Husain Akhtar Husain Shaikh

અનુક્રમણિકા

04	કુર્આન બોધ	સંપાદક મંડળ
સૂર: ફાતિહા અને કુર્આને કરીમની પ્રથમ આયત		
05	તંત્રી લેખ	મુહમ્મદ કલીમ અન્સારી
ગાંધીના ગુજરાતને દારૂની પરમીટની ભેટ (અભિશાપ) એક વિશ્લેષણ		
07	પૈગામ	શકીલ અહમદ રાજપૂત
પૈસે સે સબ કુછ હૈ... મગર પૈસા સબ કુછ નહી...		
10	ચક્ર્યાર	મુહમ્મદ ઉમર વહોરા
૨૦૨૪ લોકસભા ચૂંટણી: ભાજપનો ઊડતો ઘોડો		
13	વિચાર-વિમર્શ	સુફિયાન અહમદ
મૂલ્ય આધારિત રાજનીતિ વગર બંધારણીય મૂલ્યો કઈ રીતે થશે સાકાર!		
16	મંતવ્ય	નૂરુલ્લાહ જાવેદ
ડીપફ્રેક અને ડિસઇન્ફોર્મેશનથી બેધારી તાલવાર બનતી ટેકનોલોજી		
20	સૌંદર્ય બોધ	ડૉ. ઉબૈદુર્રહમાન નદવી
વિનાશ અને કલ્યાણની વચ્ચે પસંદગીનો માપદંડ		
22	ટેકનોલોજી	સૈયદ અહમદઅલી
સોશિયલ મીડિયા અનાવરણ ..		
24	સમાધાન	નસીમ ગાઝી ફલાહી
સ્વચ્છતાની મહાનતા		
27	વિશ્વકોશ	સંપાદક મંડળ
ઇબ્ને સીના: જ્ઞાન પુંજ		
29	આરોગ્ય	ડૉ. પ્રાચી શાહ
સ્પેશિયલ બાળકોની ઉત્તમ સારવાર શક્ય		
31	કરિયર	સંપાદક મંડળ
ફૂડ ટેકનોલોજીમાં કારકિર્દી કેવી રીતે બનાવવી		
32	વાર્તા	ઉઝ્મા અબૂનસ્ર સિદ્દીકી
અનોખી જીવ		

★ લેખકના વિચારોથી સંગઠન અથવા સંપાદકમંડળનું સહમત હોવું જરૂરી નથી.

સૂર: ફાતિહા અને કુર્આને કરીમની પ્રથમ આયત

અલ્લાહના નામથી જે અત્યંત કૃપાળુ અને દયાળુ છે.

“તમામ પ્રશંસાઓ અલ્લાહ જ માટે છે.”

કુર્આને કરીમની આયતો અને સૂર:ઓ જે ક્રમથી અલ્લાહ તબારક-વ-તઆલાએ નાઝિલ કરી એ ક્રમથી તેને લખવામાં નથી આવી, બલકે તેનો ગ્રંથરૂપેનો ક્રમ નબીએ કરીમ સ.અ.વ.ના આદેશ અનુસાર કરાયો છે. જ્યારે પણ અલ્લાહ તઆલા કોઈ વહ્ય નાઝિલ કરતો, નબીએ કરીમ સ.અ.વ. બતાવી દેતા કે કુર્આને કરીમમાં તેને કયા સ્થાને મૂકવાની છે. આ દૃષ્ટિએ સૂર:ફાતિહા સૌથી પહેલાં નાઝિલ ન થઈ હતી, તેમ છતાં તેને કુર્આનેમજીદની બિલકુલ શરૂઆતમાં રાખવામાં આવી છે. અલબત્ત આ કુર્આને કરીમની પ્રથમ પૂરી સૂર: છે જે નુબુવ્વતના શરૂઆતના સમયમાં નાઝિલ થઈ હતી. સૂર: ફાતિહા ગ્રંથના આમુખને કહેવામાં આવે છે. આ વાસ્તવમાં કુર્આને-કરીમનું શરૂઆતનું પ્રકરણ છે જે એક દુઆના રૂપમાં છે. આની શરૂઆતની ત્રણ આયતોમાં અલ્લાહ તબારક વ તઆલાની હમ્દ તથા સના કરવામાં આવી છે. અંતિમ ભાગમાં દુઆ છે. કુર્આને કરીમનો બાકીનો ભાગ આ દુઆનો જવાબ છે. આ સૂર:ના વિષય પર વિચાર કરવાથી સમગ્ર કુર્આનના મૂળ વિષયનો અંદાજો આવી જાય છે. આ અર્થમાં આ કુર્આનની ચાવી છે, જેનાથી કુર્આને કરીમ ખુલીને સામે આવી જાય છે. આપણે આને કુર્આને કરીમનો સારાંશ પણ કહી શકીએ છીએ.

આ સૂર:ની શરૂઆત અલ્લાહની હમ્દ (પ્રશંસા)થી થાય છે. ‘હમ્દ’ શબ્દના બે અર્થ છે અને અહીં આ બન્ને અર્થ લઈ શકાય છે. આનો એક અર્થ પ્રશંસા અને બીજો આભારનો છે. વાસ્તવમાં આભાર વ્યક્ત કરવો પણ પ્રશંસાનો એક સ્વરૂપ અને તેની રીત છે. આપણે આભાર તેનો માનીએ છીએ જેની આપણે પ્રશંસા કરવાની હોય છે. અલબત્ત આ બન્ને શબ્દોમાં એક ફરક છે. આપણે કોઈની પ્રશંસા તેની કોઈ પણ ખૂબીનું વર્ણન કરી શકીએ છીએ, જ્યારે કે આભારની અભિવ્યક્તિ એ સમયે કરીએ છીએ કે જ્યારે આપણે પોતે તેનાથી ફાયદો ઉઠાવ્યો હોય. જેવી રીતે સૂર: ફાતિહાની પ્રથમ આયત પર વિચાર કરી લઈએ તો વાત સ્પષ્ટ થઈ જશે. અલ્લાહ તબારક વ તઆલાની પ્રશંસા આ છે કે એ તમામ સૃષ્ટિઓનો ઉછેર કરી રહ્યો છે. અને તેનો આભાર આ છે કે તે આપણો પણ ઉછેર કરી રહ્યો છે.

આ રીતે આપણે જોઈએ છીએ કે કુર્આનની પ્રસ્તાવના (Preamble) પણ પ્રશંસા તથા આભાર છે. કુર્આને કરીમની આ હકારાત્મક રીતને તફ્સીરકર્તાઓમાં મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદ અને મૌલાના ફારૂક ખાને વર્ણવી છે. મૌલાના આઝાદે સૂર: ફાતિહા પર પોતાની મશહૂર તફ્સીર “ઉમ્મુલ કિતાબ”માં વિસ્તારપૂર્વક

લખ્યું છે કે અલ્લાહ તઆલાનું સૃજન મૂળ ભૂત રીતે સુંદર છે. મૌલાના ફારૂક ખાને પોતાના દર્સે કુર્આનમાં આ વાતનો વારંવાર ઉલ્લેખ કર્યો છે. બીજા દીન અને ફિલ્સૂફીઓની તુલનામાં જ્યાં માણસના જીવનનો મૂળ પ્રશ્ન દુ:ખ, દુનિયાની લાલચ અને અન્ય નકારાત્મક લાગણીઓને ઠેરવ્યો છે જેનાથી મુક્તિ માણસની રૂહાની પ્રગતિની અસલ જરૂરત છે. કુર્આને કરીમે અલ્લાહ તઆલાની પ્રશંસા તથા આભારથી પોતાની વાત શરૂ કરી છે. જીવનના મામલામાં વલણના આ બુનિયાદી ફરકની અસર જીવનના તમામ મામલાઓ પર પડે છે.

તમામ પ્રશંસાઓ અલ્લાહ માટે જ હોવાનો એક અર્થ આ છે કે આપણે જો સૃજનોમાં પણ કોઈ ખૂબી ને પ્રશંસા તથા આભારનું કોઈ પાસું જોઈએ છીએ તો એ પણ અલ્લાહ તઆલાનું જ અર્પેલ છે. આ ઉપરાંત પ્રશંસા તથા આભારના ઘણાં બધાં એવા પાસાં છે જે ‘મખ્લૂક’ (સૃજન)થી પર છે, અને ફક્ત અલ્લાહ તઆલા માટે છે. જેમકે દુઆઓનો મામલો છે જે સૂર:ફાતિહાનો પાયાનો સ્વભાવ છે. ફક્ત અલ્લાહ તઆલા જ દુઆઓ સાંભળે છે, તેમને કબૂલ કરે છે, પોતાની મરજી મુજબ એનાયત કરે છે, અથવા રદ કરે છે. આમાં કોઈ અન્ય તેનો ભાગીદાર નથી. •

ગાંધીના ગુજરાતને દારૂની પરમીટની ભેટ (અભિશાપ) એક વિશ્લેષણ

મુહમ્મદ કલીમ અન્સારી
(મહેમાન તંત્રી)

તંત્રી લેખ..

મનોમંથન

ગુજરાતમાં દારૂબંધી તેની સ્થાપનાના સમયથી છે. એટલે કે ૧૯૬૦થી દારૂ ગુજરાત માટે એક બૂરાઈ છે. તેના દ્વારા નૈતિક અધઃપતન તો થાય જ છે. સાથે સાથે તે શારીરિક કમજોરી અને અકાળે મૃત્યુનું કારણ પણ બને છે. તેથી સમજૂ હોંશિયાર અને સ્વાસ્થ્ય માટે સજાગ વ્યક્તિ તેનું સેવન ન કરી શકે. ગુજરાતની સ્થાપના વખતે સત્તાની ધુરા જેમની પાસે હતી તેઓ નાગરિક વિકાસ, સ્વાસ્થ્ય અને શારીરિક નુકસાનનું કારણ ન બને તેની તકેદારી રાખી હતી. તેથી દારૂબંધીને ગુજરાતમાં લાગુ કર્યું હતું.

ગાંધીનગરમાં 'ગુજરાત ઇન્ટરનેશનલ ફિનાન્સ ટેક (GIFT) સીટી'ના નામે ૧૫.૫ કિમીના પરિઘમાં બાંધવામાં આવેલ ગિફ્ટ સીટી દેશની પહેલી સ્માર્ટ સીટી છે. જેને 'ગ્રીનફિલ્ડ પ્રોજેક્ટ' તરીકે પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહ્યું છે, જે 'આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય સેવા કેન્દ્ર' બનશે.

ગિફ્ટ સીટીમાં ૨૩ બહુરાષ્ટ્રીય બેંકો જેમાં HSBC, JP, MOR-
GAN અને Barclays જેવી બેંકો, ૩૫ ફિન્ટેક સંસ્થાઓ, ૨
આંતરરાષ્ટ્રીય સ્ટોક એક્સચેન્જ અને દેશનું પહેલું આંતરરાષ્ટ્રીય
બુલિયન એક્સચેન્જનો સમાવેશ થાય છે.

આ ગિફ્ટ સીટીમાં ૨૨ ડિસેમ્બરે દાડૂની છૂટ આપવાનો આદેશ પ્રોહિબિશન ડિપાર્ટમેન્ટને આપવામાં આવ્યો છે કે તે કાયદામાં જરૂરી સુધારા વધારા કરે. આ સાથે જે લોકોને ગુજરાતમાં દાડૂબંધી છે તેના ઉપર ગર્વ હતો, તે ગૌરવ અને ગર્વ બંને સમાપ્ત થવાને આરે છે. બહુરાષ્ટ્રીય લોકો જેમના ડાઈનિંગ ટેબલનો હિસ્સો દાડૂ છે તેમની સમજ, વિચારો અને સંસ્કૃતિમાં દાડૂની અનૈતિકતાને કોઈ સ્થાન નથી. તેમની ખાણીપીણીની આદતો માટે સગવડતા કરવા ખાતર આપણે રાજ્યમાં દાડૂબંધીમાં છૂટ આપવાની શું જરૂર હતી?

દાડૂબંધીના અસરકારક અમલની પરિસ્થિતિ રાજ્યમાં શું છે? તેનો અંદાજો છેલ્લા છ વર્ષના ગાળા દરમિયાન ૫૪ લોકો ઝેરી દાડૂથી મૃત્યુ પામ્યા છે તેના ઉપરથી લગાવી શકાય છે!!! રાજ્યમાં દાડૂબંધી તો માત્ર નામની જ છે તે જગજાહેર છે. સરકારી અમલદારો અને નેતાઓ પોતે દાડૂના શોખીન હોય તો દાડૂબંધી કેટલા સમય ટકવાની?!!! એ પ્રશ્ન તો પ્રબુદ્ધ વર્ગને હતો જ. છેવટે સરકારે પોતાના બિનઅસરકારક નેતૃત્વ અને અનૈતિકતાને છૂટી કરી છે. રાજ્યમાં દાડૂનું સેવન કરતા નેતાઓ સરકારના આ આદેશથી ગેલમાં આવી ગયા છે. તેઓએ સરકારના આ પગલાનું સ્વાગત કર્યું છે અને રાજ્યના અન્ય અપેક્ષિત સ્થાનો જેમકે કચ્છ, દાહોદ, રાજકોટ વગેરે જગ્યાએ દાડૂબંધી ઉઠાવી લેવાની વિનંતી કરી છે અને સરકાર તેમની આ વિનંતીને ગ્રાહ્ય રાખશે તેવો તેમને વિશ્વાસ પણ છે.!!!

દાડૂ એક એવી બૂરાઈ છે જેનો દાડૂડિયો પણ ઈન્કાર કરી શકે નહીં. “નશો નોતરે નાશ”ની ગુજરાતી ઉક્તિ પ્રચલિત છે. છતાં જેઓ દેશની સંસ્કૃતિના નામે દેશમાં વસ્તા ૪૦ કરોડ મુસ્લિમોને ક્યાંક સૂર્યનમસ્કાર, ગીતાપાઠ, યોગા, કે શૈક્ષણિક ફેરફારોના નામે કે ખાણીપીણી સુધીની વસ્તુઓના નામે પરેશાન કરવામાં આવ્યા અને હેરાનગતિ હજુ કરવામાં આવી રહી છે. તેઓની સંસ્કૃતિની રખેવાળી હવે ક્યાં ગઈ?

હકીકતમાં દેશમાં જે હિંદુ સાંસ્કૃતિક વારસાની વાત કરવામાં આવી રહી છે તે માત્ર મત પ્રાપ્ત કરવાની રાજરમત રમવાનો સસ્તો રસ્તો માત્ર છે. સાંસ્કૃતિક રીતે તેઓ પશ્ચિમી સંસ્કૃતિથી ખૂબ અંજાયેલા છે. દાડૂની ધીમે ધીમે પરવાનગી બીજા સ્થળોને પણ મળે તો નવાઈ નહીં.

દાડૂની ધાર્મિક માન્યતા જોઈએ તો પોતાને હિંદુ કહેતા (એ રીતે) (ગર્વ સે કહો હમ હિંદુ હૈં) લોકો જાણી લે કે દાડૂનું સેવન કરવું એ રાક્ષસી પ્રવૃત્તિ છે. શાસ્ત્રો અને પુરાણોમાં દાડૂનું સેવન એ મોટું પાપ માનવામાં આવ્યું છે. પરંતુ આપણે જોઈએ છીએ કે રામરાજ્યની સ્થાપનાના સપના દેખાડી આ નેતાઓ જનતાને કેવી રીતે મૂર્ખ બનાવી રહ્યા છે?

ઈસ્લામમાં દાડૂને ‘ઉમ્મુલ ખબાઈસ’ (બૂરાઈની મા) કહેવામાં આવી છે અને મુસ્લિમો આ દાડૂબંધીનો યુસ્તપણે પાલન પણ કરે છે. દાડૂ અરબોમાં ખૂબ પ્રચલિત હતું. પરંતુ જ્યારે મુહમ્મદ પયગંબર સાહેબે દાડૂને મુસ્લિમો પર હરામ કર્યું તો તમામ મુસ્લિમોએ દાડૂને ત્યજી દીધું. અને આ જ દિન સુધી સમાજ તેને અનુસરી રહ્યું છે.

રાજ્યમાં નીતિ વિષયક નિર્ણયો લેતાં અધિકારીઓ/ નેતાઓ સમક્ષ દેશના નાગરિકનું સ્વાસ્થ્ય, નૈતિકતા અને વિકાસ સર્વોપરી અને તેને પ્રાથમિકતા હોવી જોઈએ. નશાના સાધનને ગેરકાયદેસરથી કાયદેસર કરીને સરકારને કદાચ એકસાઈઝ ડ્યુટીની લાલચ હોય. જે રીતે મહારાષ્ટ્ર અને રાજસ્થાન જેવા પાડોશી રાજ્યોની મોટી આવક દાડૂ પર એકસાઈઝ ડ્યુટી લગાવીને થાય છે. રાજ્યના અમલદારોએ સમજવાની જરૂર છે કે નાગરિકોના સામાજિક અને નૈતિક મૂલ્યોને નેવે મૂકીને આર્થિક ઉદ્ધારની કલ્પના પણ શક્ય નથી. •

પૈસે સે સબ કુછ હૈ... મગર પૈસા સબ કુછ નહી...

પૈસાની કિંમતથી દરેક વ્યક્તિ વાકેફ છે. સંસાધન અને કારણોની દુનિયામાં કોઈ વસ્તુ પૈસા વગર શક્ય લગતી નથી. તેથી જ તે જીવનની કરોડરક્ત સમાન છે. મનુષ્યની મૂળભૂત જરૂરિયાત રોટી, કપડાં અને મકાનની પૂર્તિ માટે પણ ધનની જરૂર છે. જીવન નિર્વાહ માટે જે ખાદ્ય સામગ્રી જોઈએ તે પૈસાથી જ આવે છે, પહેરવા માટે જે વસ્ત્રો જોઈએ તે પણ પૈસાથી આવે છે. રમકડાથી લઈને ઘરેણાં સુધી ખુશી પ્રાપ્ત કરવી હોય કે પેટ્રોલથી લઈને જહાજની ટિકિટ મેળવવી હોય કોઈ કાર્ય પૈસા વગર સંભવ નથી.

માણસ માંદો પડે તો ઈલાજ પણ પૈસાથી થાય છે, તમે કોઈ વ્યવસાય કરવા માંગતા હોવ કે ઉચ્ચ શિક્ષણ લેવા માંગતા હોવ દરેક જગ્યા પૈસાની બોલબાલા છે. તમે કોઈ પણ સવલત

મેળવવા માંગતા હોવ તો તેને પ્રાપ્ત કરવા પૈસાની જ જરૂર પડે છે. તમે વેપાર ધંધા વધારવા માંગતા હોવ તો તેના માર્કેટિંગ માટે પણ પૈસાની જરૂર છે. કોઈ સર્વેકે રિસર્ચ ધન વગર શક્ય નથી. સ્પેસ સેન્ટરો દ્વારા કરવામાં આવેલ શોધો હોય કે વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીએ સાંધેલ પ્રગતિ, તેની પાછળ પણ સરકાર દ્વારા મોટા બજેટની ફાળવણી હોય છે. આજકાલ તો રાજનીતિમાં પૈસાની રેલમછેલ છે. ચૂંટણીઓની પાછળ પૈસાની તાકાત છુપાયેલી છે. કોને હરાવવા અને કોને જીતાડવા એ નિર્ણય પણ પૈસો જ કરે છે. એક વિચિત્ર પરિસ્થિતિ છે. સરકાર પૈસાદારો માટે નીતિઓ ઘડે છે અને મૂડીવાદીઓ સરકારને પૈસા આપીને પોતાના માટે માર્ગો મોકળા કરે છે. જે માણસ બંડ પોકારે તેને પણ પૈસો આપી શાંત પડાય છે. કોઈ પણ

દેશની સુરક્ષા માટે ડિકેન્સ વ્યવસ્થાનું સુદઢ હોવું જરૂરી છે. તેથી સરકાર શસ્ત્રો ખરીદવા અને સીમાઓની સુરક્ષા કરવા માટે વિશેષ બજેટની ફાળવણી કરે છે. ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરના નિર્માણ માટે અને સર્વાંગી ભૌતિક વિકાસ માટે પણ મોટા પૈસાની જરૂર છે જેની વ્યવસ્થા વૈશ્વિક એજન્સીઓથી વ્યાજે પૈસા લઈને કરવામાં આવે છે. લોક કલ્યાણ અને જનસેવાના કાર્યો પણ રૂપિયા-પૈસા વગર શક્ય બનતા નથી. આધ્યાત્મિક અને નૈતિક વિકાસ માટે બાંધવામાં આવતા ધાર્મિક સ્થળો અને આશ્રમો પણ પૈસાના મોહતાજ છે.

પ્રવર્તમાન યુગમાં ભૌતિકવાદ માથે ચઢીને બોલી રહ્યો છે. વૈભવી જીવનની લાલસાએ લોકોને આકુળ વ્યાકુળ કરી દીધા છે. દરિદ્ર અને ગરીબ વ્યક્તિને સમાજમાં ઓછો

આંકવામાં આવે છે અને મૂડીપતિને લોકો સન્માનની નજરે જુએ છે. એક કવિએ સરસ કીધું છે કે,

જિનકે ઘરમેં અમીરી કા શજર

(વૃક્ષ) લગતા હે

હર એબ ભી ઉનકા લોગોં કો

હુનર લગતા હે.

આજે યુવાનોને રાતોરાત માલદાર બની જવા માટે જોમ ચઢ્યું છે. કોઈ ચિંક એન્ડ ગ્રો, ધ સક્સેસ પ્રિન્સિપલ્સ, ધ મિલિનિયોર ફાસ્ટલાઈન જેવા પુસ્તકો વાંચીને ધનવાન બની જવા માગે છે તો કોઈ માલ કમાવવામાં સફળ થયેલ લોકોની બાયોગ્રાફી વાંચીને કે બિઝનેસ સેમિનાર્સમાં હાજરી આપી મોટો વેપારી બનવાનો શોર્ટકટ શોધે છે. કોઈ ખોટા રસ્તે જઈ રૂપિયા રળવા સ્વપ્ન જોઈ રહ્યો છે. પૈસાની લાલચે જ ભ્રષ્ટાચારને જન્મ આપ્યો છે.

પૈસા વ્યક્તિની મહત્વની જરૂર છે. સરકાર પણ મોંઘવારી નિયંત્રણ કરવાને બદલે ખરીદ શક્તિ વધારવાની વાતો કરે છે. તેના માટે સરકારી અર્ધ સરકારી કે ખાનગી લોન સવલતોની વ્યવસ્થા કરે છે. ડિમાન્ડ અને સપ્લાઈ આપમેળે સમાજમાં આર્થિક સંતુલન ઊભું કરી દેશે આ થીયરી નિષ્ફળ નીવડી છે. મૂડીવાદીઓએ ઉપભોક્તાવાદને જન્મ આપ્યો છે. જે નીતિઓ બની રહી છે તેના પરિણામે મૂડીવાદીઓ વધુ ધનાઢ્ય અને ગરીબો વધુ દરિદ્ર બની રહ્યા છે. જીવનને સ્વર્ગસમ બનાવવા માટેની લાલસા, હૃદયથી વધુ ધન-દૌલતનો પ્રેમ, ટૂંકા ગાળામાં અરબપતિ બની જવાની ઘેલછાએ લોકોને ગેરકાયદે અને અનૈતિક રસ્તે જવા તૈયાર કરી દીધા છે. ખાદ્ય સામગ્રીમાં જોવા મળતી મિલાવટ

YUVA SAATHI

અવાર-નવાર સમાચાર પત્રોની શોભા બને છે તો ક્યારેક નકલી દવાઓના કૌભાંડ બહાર આવે છે. લોક સ્વાસ્થ્યની ચિંતા વગર ખેડૂતો જે રીતે હાઈબ્રિડ અને વધુ પડતા કીટ નાશકોનો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે તે ગંભીર ચિંતાનો વિષય છે. આજકાલ મલ્ટી લેવલ માર્કેટિંગના નવા નવા રૂપો માર્કેટમાં આવીને સામાન્ય જનતાને છેતરી રહ્યા છે અને લોકો ઓછી મહેનતમાં વધુ કમાણી કરવાની લાલચમાં સંબંધોનું વેપારીકરણ કરી રહ્યા છે, અથવા પોંઝી સ્કીમોમાં પૈસા ઈન્વેસ્ટ કરી બરબાદ થઈ રહ્યા છે. ડોક્ટરો એટલા બધા સદ્ગર હોવા છતાં વધુ કમાણી કરવા માટે બિન જરૂરી ટેસ્ટ કરાવે છે, રોગીને જરૂર ન હોય તો પણ વિવિધ પ્રકારના રિપોર્ટ કરાવે છે કે મકે મોટાભાગે ડોક્ટરોની લેબોરેટરી અને રિપોર્ટ સેન્ટર્સ સાથે સાંઠગાઠ હોય છે અને તેમને તેમની પ્રતિષ્ઠા મુજબ કમિશન મળતું હોય છે. હવે તો ન્યાયાલયના ન્યાયાધીશો પણ પૈસાની સામે નત્મસ્તક થઈ જાય છે. સરકારી નોકરો એ ચપરાશી હોય કે અધિકારી પોતાની હેસિયત મુજબ ભ્રષ્ટાચાર કરે છે. જાણીતી વાત છે કે કોઈપણ ફાઈલ ઓકે હોવા છતાં પૈસા વગર સાઈન થતી નથી. હવે તો પરીક્ષાઓમાં પણ પૈસાની ભૂમિકા વધી ગઈ છે. મોટા મોટા કોચિંગ સેન્ટરો પેપર સેન્ટર્સ સાથે સીધી કે આડકતરી રીતે જોડાયેલા હોય છે. પેપર ફૂટવાની ઘટનાઓ હવે સામાન્ય બની રહી છે. સમગ્ર મીડિયા તંત્રએ પૈસાની પાછળ આંધળી દોટ મૂકી છે. એક નિર્ધારિત એજનડાને સાર્થક કરવા સાચા સમાચારો છુપાવવામાં આવે છે અને ભ્રમણાઓ ફેલાવવામાં આવી રહી છે.

| 8 |

નાણાંની ખૂબ તાકત છે અને એ જ તાકાત પ્રાપ્ત કરવા ગળાકાપ સ્પર્ધા ચાલે છે. જ્યારે પૈસો જ માણસનું લક્ષ્ય બની જાય તો તે દાનવનું સ્વરૂપ ધારણ કરી લે છે. આવી વ્યક્તિને ઊઠતાં બેસતા પૈસો જ નજર આવે છે. તેની મિત્રતા અને શત્રુતા, તેના સંબંધો અને તમામ પ્રવૃત્તિઓનું કેન્દ્ર પૈસો જ હોય છે. પૈસાના પ્રેમમાં કોઈનો હક મારતા કે સગા વ્હાલના સંબંધોને પણ તોડી નાખતા તે અચકાતો નથી. માણસ એટલી હદે પૈસા એકત્રિત કરવામાં મગન થઈ ગયો છે કે તેને સાચા ખોટાનું ભાન રહ્યું નથી. તેનું ધ્યેય માત્ર ધનનો સંચય કરવો અને તેને ગણી ગણીને રાખવાનો જ બની ગયો છે. કુર્આનમાં અલ્લાહ ફરમાવે છે, “તમને લોકોને વધુને વધુ અને એકબીજાથી વધીને દુનિયા પ્રાપ્ત કરવાની ધુને ગફલતમાં નાખી રાખ્યા છે,” (સૂર: તકાસૂર- ૧)

તે પૈસા જોઈને મનોમન ખુશ થાય છે. પોતાની જાતને શ્રેષ્ઠ અને કોઈ મોટી વસ્તુ સમજે છે. પૈસાના નશામાં એવો મસ્ત છે કે ન તો તેને સંબંધોનો ખ્યાલ છે ન નીતિ-નિયમોનો. આવી વ્યક્તિની સ્થિતિ શેતાનના સ્પર્શથી પાગલ થઈ ગઈ હોય તેવી વ્યક્તિ જેવી થઈ જાય છે. માણસ જે એકત્રિત કરે છે છેલ્લે તેના વારસદારો માટે મૂકીને જતો રહે છે. કેટલીક વાર હું વિચારું છે કે માણસે જે કમાવ્યું છે મૃત્યુ સાથે તે સંગાથે લઈ જવાનો હોત તો તે શું કરત? તેથી જ અલ્લાહના અંતિમ દૂત હઝરત મુહમ્મદ ﷺ એ કહ્યું કે “બરબાદ થઈ ગયો દિરહમ અને દીનારનો બંદો”.

પૈસા કમાવવામાં કુરીતિ કરનાર પૈસા ખર્ચવામાં પણ યોગ્ય

JANUARY 2024

વલણ અપનાવતા નથી. મોટા ભાગે લોકોને પૈસાનો અપયો થઈ જાય છે. જેના લીધે તેઓ અહંકારના કીચડમાં સડે છે. સ્વાર્થવૃત્તિના હોવાથી કંજૂસ અને કઠોર હૃદયી બની જાય છે. દેખાડવાના કાર્યોમાં ખર્ચ કરે છે પણ સદ્કાર્યોમાં કાંઈ આપતો નથી.

પૈસાના આ તામઝામના કારણે જ માણસના ખોટા માર્ગે જવાની શક્યતા વધી જાય છે. હઝરત કઅબ રદી. કહે છે કે મેં નબી ﷺને કહેતા સાંભળ્યા કે “દરેક ઉમ્મતનું એક કે બીજી રીતે પરીક્ષણ કરવામાં આવે છે. મારી ઉમ્મતની પરીક્ષા માલમાં છે”. (તિર્મિઝી-૨૩૩૬)

માણસ જ્યારે અલ્લાહની યાદથી ગાફેલ થઈ જાય છે ત્યારે દુનિયા તેના માથે સવાર થઈ જાય છે. ઈસ્લામે પૈસા કમાવવાની મનાઈ કરી નથી પરંતુ તેને માલના પ્રેમમાં પડી જવાથી ચેતવ્યો છે. કુર્આનમાં અલ્લાહ ફરમાવે છે,

“હે લોકો, જેઓ ઈમાન લાવ્યા છો ! તમારું ધન અને તમારી સંતાન તમને અલ્લાહના સ્મરણથી ગાફેલ ન કરી દે. જે લોકો આવું કરે તેઓ જ નુકસાનમાં રહેવાના છે”. (સૂર: મુનાફિકૂન-૮)

બીજી વસ્તુ એ પણ યાદ રાખવી જોઈએ કે પૈસાનું મહત્ત્વ ભલે ગમે તેટલું હોય પરંતુ સિદ્ધાંતવાદી વ્યક્તિની કદર વધારે હોય છે. કોઈને પીડા આપીને કમાયેલ માલથી સુવિધાઓ મેળવી શકાય છે, પરંતુ સુખી થઈ શકાતું નથી. ચોરી અને લૂંટફાટ કરીને કરોડપતિ બનેલ વ્યક્તિને તે ઈઝઝત નથી મળતી જે સાચા અને ઈમાનદારને મળે છે. દુનિયામાં એવી ઘણી વિભૂતિઓ થઈ ગઈ જેઓ બહુ ધનવાન ન હતા પરંતુ

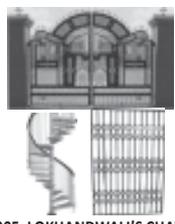
દુનિયા તેમને તેમના ચરિત્રના લીધે આજે પણ સન્માનની નજરે જુએ છે. દરેક વસ્તુની કિંમત હોઈ શકે છે પરંતુ નૈતિકતા અમૂલ્ય હોય છે. તેથી તેનું જતન થવું જોઈએ.

બીજી મહત્ત્વની વાત, કે વ્યક્તિ એકલો નથી તે ઘણાં બધા સંબંધોથી ઘેરાયેલો છે. જે કામ પૈસા નથી કરી શકતા તે કામ સંબંધો કરી દે છે. સંબંધોને સાચવવા સંસ્કારી વ્યક્તિની નિશાની છે. તમે પૈસાથી ગમે તે ખરીદી શકો છો. પરંતુ નિસ્વાર્થ પ્રેમ ખરીદી શકતા નથી. એ જ પ્રેમના કારણે સંસાર બાકી છે. નહિતર માનવતા ક્યારનીય ખતમ થઈ ગઈ હોત. વ્યક્તિ માણસને ખરીદી શકે છે પણ મિત્રતા ખરીદી શકતો નથી. પૈસામાં ગળાડૂબ રહેતી વ્યક્તિ એકલતા અને તણાવનો ભોગ બને છે જ્યારે સંબંધોને સાચવતી

વ્યક્તિ હંમેશા સંબંધો થકી ખુશીઓના બગીચાનો આનંદ લે છે. મિત્રો!! પૈસા પાછળ એટલા દિવાના ન બની જતાં કે દુનિયા પણ જાય અને પરલોકમાં પણ નિષ્ફળ થાવ. નીતિ નિયમો મુજબ કમાવો, સંબંધો કેળવો, ચારિત્રવાન બનો કેમકે “પૈસે સે સબ કુછ હૈ, મગર પૈસા સબ કુછ નહીં.” •

Prince Fabrication

	Akil bhai M. 9426584514	M. 9426584514
	Ibrahim bhai M. 9723713519	M. 9723713519
	Ismail bhai M. 9409407917	M. 9409407917

ALL KIND OF
GATE, GRILL,
CHANAL
GATE,
SPIRAL
STAIR, STAIR
RAILING

205, LOKHANDWALI'S CHAWL, OPP. MOHAMMADI
MASJID, RAKHIYAL ROAD, BAPUNAGAR,
AHMEDABAD - 380024 (O) : 079 - 22742658

કરિયર ફૂડ ટેકનોલોજીમાં કારકિર્દી ... (૩૧માં પાનાનું ચાલુ...)

તમે કોઈ પણ પ્રવેશ પરીક્ષા આપ્યા વિના મેરિટના આધારે પ્રવેશ મેળવી શકો છો. વિવિધ શૈક્ષણિક સંસ્થાઓના અલગ-અલગ નિયમો હોય છે. ૧૨મું પાસ કર્યા પછી, ફૂડ ટેકનોલોજીમાં સ્નાતકની ડિગ્રી પૂર્ણ કર્યા પછી, તમે ફૂડ ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં માસ્ટર્સ કોર્સ કરી શકો છો. માસ્ટર્સ કર્યા પછી, વ્યક્તિ આ ક્ષેત્રમાં મોટી પોસ્ટ માટે અરજી કરવા પાત્ર બને છે. આ પછી, કારકિર્દી માટે વધુ તકો અને શક્યતાઓ વધે છે. જો તમે સારી કોલેજમાંથી ફૂડ ટેકનોલોજીનો અભ્યાસ કર્યો હોય તો તમને સાઈ પ્લેસમેન્ટ મળે છે. આ સિવાય સૌથી મોટી કંપનીઓમાં પણ અરજી કરી શકાય છે. ખાનગી અને સરકારી બંને ક્ષેત્રોમાંથી સારી નોકરી મળવાની શક્યતાઓ વધી જાય છે. ફૂડ ટેકનોલોજીમાં કારકિર્દી બનાવવા માટે,

વ્યક્તિ પાસે કેટલીક આવશ્યક કુશળતા હોવી આવશ્યક છે. જેમ કે ટેકનિકલ કૌશલ્ય, સમસ્યા હલ કરવાની કુશળતા, સાઉન્ડ મેનેજમેન્ટ અને વૈજ્ઞાનિક અભિગમ વગેરે.

રોજગારની સંભાવના : ફૂડ ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રમાં રોજગારની સારી સંભાવના છે. આ એક વિકસતું અને વ્યાપક ક્ષેત્ર છે. આમાં તમે ખાનગી ક્ષેત્રની સાથે સાથે સરકારી ક્ષેત્રમાં પણ નોકરી મેળવવાની તકો શોધી શકો છો. તમે હોટેલ્સ, પરચેઝિંગ મેનેજર, ફૂડ પ્રોસેસિંગ યુનિટ, રિટેલ કંપની, રિસર્ચ સાયન્ટિસ્ટ, એગ્રી પ્રોડક્ટ, ક્વોલિટી મેનેજર, સાયન્ટિફિક લેબોરેટરી ટેકનિશિયન, રેગ્યુલેટરી અફેર્સ ઓફિસ, પ્રોડક્શન મેનેજર વગેરેમાં નોકરીઓ શોધી શકો છો. •

૨૦૨૪ લોકસભા ચૂંટણી: ભાજપનો હિસતો ઘોડો

પાંચ રાજ્યોની ચૂંટણીના પરિણામ આવી ગયા છે. ઉત્તર ભારતના ત્રણેય રાજ્યોમાં ભાજપે સપાટો બોલાવ્યો છે, તો દક્ષિણના તેલંગાણામાં કોંગ્રેસે નવીન રાજ્યની રચના બાદ પહેલીવાર સત્તા હાંસલ કરી છે. પૂર્વના સેવન સિસ્ટર્સના એકમ મિઝોરમમાં, મણિપુરના તોફાનો પશ્ચાત્, ભાજપના મોરચાએ સ્વાભાવિક રીતે સત્તા ગુમાવી દીધી છે. ચૂંટણીના એક્ટિવ પોલ છત્તીસગઢમાં કોંગ્રેસનો વિજય અને કેટલાક તો ભારે વિજય બતાવી રહ્યા હતા, પરંતુ પરિણામોએ સૌને ચોંકાવી દીધા છે. ઉત્તર ભારતના ત્રણેય રાજ્યો મધ્યપ્રદેશ, છત્તીસગઢ અને રાજસ્થાન ભાજપે કબજે કરી લીધા છે. ગઈ લોકસભામાં આ રાજ્યમાં ૬૫ માંથી ૬૧ સીટો પર ભાજપ જીતી હતી અને આ વખતે ૨૦૨૪માં પણ તે આસાનીથી હેટ્રિક મારી જશે તેવો ચૂંટણી વર્તારો સૌ કોઈ કરી રહ્યા છે.

YUVA SAATHI

રાહુલ ગાંધીની આગેવાનીમાં કોંગ્રેસ કર્ણાટકની ચૂંટણી પછી ખાસ જુસ્સામાં જોવાઈ રહી હતી. તેમની ભારત જોડો યાત્રાએ કાર્યકરોમાં ખાસો ઉત્સાહ પણ જગાવી દીધેલ હતો. વધુમાં I.N.D.I.A. ગઠબંધન બનતાં ભાજપ સામેના વોટોની વહેંચણી રોકી શકાશે અને મજબૂત ટક્કર આપી શકાશે તેવા ઝેંકાણો દેખાઈ રહ્યા હતા, તેમાં કદાચ ભ્રેક લાગી ગઈ છે. જોકે આ ત્રણેય ઉત્તર ભારતના રાજ્યોમાં કોંગ્રેસનું કોઈ જ ગઠબંધન ન હતું અથવા તેની જરૂર પણ ન હતી અને તેની ભાજપ સાથે સીધી જ ટક્કર હતી તે પણ નોંધવું રહ્યું.

હવે, ૨૦૨૪ની લોકસભાની ચૂંટણીમાં કોંગ્રેસ પક્ષ માટે સાચે જ આકરા પડકારોનો સામનો છે. એક તરફ ગઠબંધનના સાથીઓ પોતાની માગણીઓમાં નમતું નહીં જોખે તો બીજી તરફ ભાજપનો જુસ્સો ઔર બુલંદ બની જશે. ભાજપ સામાન્ય રીતે ચૂંટણી પહેલાં પોતાના મુખ્યમંત્રી પદનો

ચહેરો જાહેર કરી દેતી હતી અને તે મુજબ પોતાનું પ્રચારતંત્ર પણ ગોઠવતી હતી. પરંતુ આ ચૂંટણીમાં ફક્ત મોદી અને મોદીની ગેરંટીની જ વાત કરી પ્રચારને એક નવો જ આયામ ૨૦૨૪ પહેલાં ભાજપે આપેલ હતો. આરએસએસનું જમીની સ્તર ઉપર માઈકો લેવલે ઊભું કરેલું નેટવર્ક અને ટોચ ઉપર સત્તા, પૈસા અને મીડિયાના જોરે સરકાર થકી જમાવેલ નેટવર્ક, ચૂંટણીના પરિણામો આટલી હદે બદલી નાંખશે તેવું આકલન કરવામાં કોંગ્રેસ સાચે જ થાપ ખાઈ ગઈ છે. વસ્તી ગણતરીમાં જાતિની માંગણીને બુલંદ કરી બિહારના નીતિશકુમારે અને પછી કોંગ્રેસે પણ જે દેકારો મચાવ્યો હતો તે બેકાર ગયો લાગે છે અને પ્રજાએ મોંઘવારી બેરોજગારી ભ્રષ્ટાચાર જેવા મહત્વના મુદ્દાઓને પણ કોરાણે મૂક્યા છે, તથા ગેરંટીની લોલીપોપને વધુ મહત્વ આપ્યું છે તેવું સ્પષ્ટ જણાઈ આવે છે. એકવાર સત્તા મેળવી લીધા

પછી તેને ટકાવી રાખવી અને જો જતી પણ રહે તો તુરંત જ તેને પાછી મેળવી લેવી, તે કલા ભાજપે મોદી સાહેબની આગેવાનીમાં સાચે જ આત્મસાત કરી દીધી છે. અને “જો જીતા વહી સિકંદર”ની ઉક્તિ મુજબ મોદી સાહેબનો ચળકાટ ભારતીય લોકશાહીમાં હજુ લાંબો સમય સુધી ચાલી જશે તે સ્વીકારવું રહ્યું. મતદાન મથકે થતા ગોટાળા અને ઈવીએમની ગરબડોના આક્ષેપો થતા રહે છે પરંતુ તેમાં વિપક્ષો કશું ઉકાળી શક્યા નથી. હાલમાં સેમ પિત્રોડા એ પણ EVM પર સવાલ ઉઠાવ્યા છે. પરંતુ હજુ સુધી સુપ્રીમ કોર્ટ કે ચૂંટણી પંચને પણ તેઓ પોતાના મુદ્દાઓથી જરા પણ પ્રભાવિત કરી શક્યા નથી અને ભાજપ મોદી સાહેબની આગેવાનીમાં કાયદાનો ફાયદો કઈ રીતે ઉઠાવવો તે સુપેરે જાણે છે અને અમલમાં પણ મૂકી બતાવે છે. આરએસએસ તથા ભાજપે ઉત્તર ભારતને સર્વગ્રાહી રીતે અંકે કરી દીધું છે તો બીજી તરફ દક્ષિણ ભારતના તેલંગાણા પર કોંગ્રેસે કબજો જમાવ્યા પછી ભાજપ દક્ષિણમાં પોતાની પકડ જમાવવામાં હજુ પણ ખાસ આગળ વધી શક્યું નથી તે નોંધવું રહ્યું. આ પરિસ્થિતિ ઈન્દિરા ગાંધીની કટોકટી પછી પણ જોવા મળી હતી, પરંતુ તે સમયના અને હાલના આચારોમાં ઘણો જ તફાવત છે તે બધા જાણે છે. હિન્દી ભાષાનું પ્રભુત્વ તથા હિંદુત્વની રાજનીતિ દક્ષિણના રાજ્યોમાં જે બેચેની ઊભી કરે છે તેને અવગણી આરએસએસ પોતાનો એજન્ડા દક્ષિણમાં પણ સતત વિકસાવવા માટે પ્રયત્નશીલ છે અને સત્તા નહીં મળે ત્યાં સુધી તે કાર્યિડાની જેમ રંગ બદલીને પણ સતત મહેનત કરતું રહેશે, તેમાં કોઈ જ બેમત નથી.

YUVA SAATHI

હવે, આવી રહેલ ૨૦૨૪ લોકસભા ચૂંટણીમાં કેટલાક અસરકારક મુદ્દાઓ ચકાસીએ.

હમણાં જ પૂર્ણ થયેલ સેમિફાઇનલ ગણતી રાજ્યોની ચૂંટણીના પરિણામો

૨૦૧૮માં કોંગ્રેસ મધ્યપ્રદેશ છત્તીસગઢ તથા રાજસ્થાન ત્રણેમાં જીતી ગઈ હતી અને સરકાર બનાવેલ હતી છતાં પણ આ રાજ્યોની ૬૫ માંથી ૬૧ સીટો લોકસભામાં ભાજપે જીતી લીધેલ હતી. હવે, જ્યારે આ ત્રણેય રાજ્યો ભાજપે આ વખતે જીતી લીધા છે ત્યારે ઈન્ડિયા ગઠબંધન કોઈ પડકાર આ રાજ્યોમાં આપી શકશે તેવું બિલકુલ જ લાગતું નથી. વધુમાં, ગુજરાતમાં હમણાં જ થયેલ વિધાનસભાની ચૂંટણીમાં ઐતિહાસિક ૧૫૬ સીટો જીત્યા પછી પણ ભાજપમાં કોંગ્રેસ તથા આપના એમ.એલ.એ વંડી ઠેકી રહ્યા છે, તે જોતાં અહીં તમામ ૨૬ સીટોની અભૂતપૂર્વ જીત મેળવી ભાજપ હેટ્રિક સર્જવા તત્પર જણાય છે. મોદી સાહેબની લોકપ્રિયતા જોતા લોકસભામાં આ બધા રાજ્યોમાં ભાજપને અભૂતપૂર્વ સમર્થન મળી શકે છે તેમ કહેવામાં કોઈ જ અતિશયોક્તિ નથી.

INDIA ગઠબંધનનો પડકાર

૨૦૧૮માં ભાજપની સામે ઘણા બધા પક્ષો ચૂંટણી લડી રહ્યા હતા અને તેમના વોટ પણ સ્વાભાવિક રીતે વહેંચાઈ ગયા હતા અને તેનો લાભ ભાજપને સીધો મળેલ હતો. આ વખતે છેલ્લા બે ચૂંટણીના બોધપાઠ પશ્ચાત્ વિપક્ષો તેમની નિષ્ફળતામાંથી સબક લઈ નવું ગઠબંધન બનાવી રહ્યા છે. આ ગઠબંધનમાં રાષ્ટ્રીય કક્ષાની કોંગ્રેસ પાર્ટીની સાથે એક તરફ ડી એમ કે જે ફક્ત તામિલનાડુમાં જ વર્ચસ્વ ધરાવે છે તો બીજી તરફ સામ્યવાદી પાર્ટીઓના વિવિધ જૂથો પણ સામેલ

છે. ૨૦૧૮માં એનડીએ ગઠબંધન ૪૫% વોટ અંકે કર્યા હતા જે દર્શાવતું હતું કે અડધાથી વધુ લોકો હજુ ભાજપની સાથે નથી. બીજો મહત્વનો મુદ્દો એ છે કે ભાજપ પાસે મોદી જેવી અદ્ભુત કરિશ્મા ધરાવતી વ્યક્તિ વડાપ્રધાન પદે આરૂઢ છે. તો ઈન્ડિયા ગઠબંધનમાં વડાપ્રધાનના ચહેરા વિશે કોઈ સ્પષ્ટતા નથી. કોઈ ચહેરો મોદીને પડકાર આપી શકે તેવો શોધવો મુશ્કેલ જ નહીં પરંતુ હાલ તો અસંભવ લાગી રહ્યું છે. વધુમાં સીટોની વહેંચણી આ બધી પાર્ટીઓમાં માથાનો દુઃખાવો બની રહેશે કારણ કે જે સીટ તે પોતાની માનતા હોય તેને પોતાના સાથી માટે છોડી દેવી કોઈ પણ પક્ષ માટે આસાન નથી હોતું. એક તરફ પંજાબમાં આમ આદમી પાર્ટી અને કોંગ્રેસ એકબીજાના કટ્ટર હરીફો છે તો બીજી તરફ પશ્ચિમ બંગાળ છે, જ્યાં ડાબેરી મોરચા સાથે મળી કોંગ્રેસે મમતા બેનર્જીના સામે લડેલ હતા, તે સૌએ હવે સાથે મળી સીટોની વહેંચણી ગોઠવી ભાજપને લડત આપવાની રહેશે. અને આ બધા પક્ષો એક વાર મળી જાય તો પણ જોડાણનું ગણિત જોડાણના રાસાયણિક સંયોજનમાં સીધે સીધું પરિણમશે તેમ માનવું યોગ્ય નથી. ઉત્તર પ્રદેશમાં ૨૦૧૮ માં સપા અને બસપાના જોડાણ નો દાખલો આપણી સામે છે. આ બંનેના જોડાણ પછી પણ ભાજપે ૫૧% વોટ મેળવી ૬૪ સીટો પર પોતાનો ઝંડો ફરકાવી દીધેલ અને ૩૯% વોટ મેળવ્યા બાદ આ જોડાણ ફક્ત ૧૫ સીટો મેળવી શકેલ તે હકીકત છે.

પછાત જાતિઓના સમીકરણ

સૌથી મોટા મતદાર સમૂહ OBC એટલે કે પછાત જાતિઓ, જે વસ્તીના ૪૦% છે, તેમના વિશેના રાજકીય ગણિતો સમજવા રહ્યા. હિન્દી બેલ્ટમાં

રાષ્ટ્રીય જનતા દળ RJD, સમાજવાદી પાર્ટી SP અને બીજા બધા નાના પક્ષો આ પછાત જાતિઓ અને અતિ પછાત જાતિઓના વોટ ઉપર કોંગ્રેસને બાજુમાં હડસેલી સત્તા ભોગવી રહ્યા છે અથવા મુખ્ય વિરોધ પક્ષમાં છે. કોંગ્રેસનો યુપી, બિહાર, ઝારખંડ, હરિયાણા વિગેરે રાજ્યોમાં પ્રાદેશિક પક્ષો સામે કોઈ ગજ વાગતો નથી. ૨૦૦૯માં ભાજપે ૨૨% ઓબીસી મત મેળવ્યા હતા. ૨૦૧૪માં મોદી જે પોતે ઓબીસીમાંથી આવે છે તેમને ચેમ્પિયન તરીકે જોતાં, ભાજપને ૨૦૧૪માં મોટો ફાયદો મળ્યો અને તેમનો વોટ શેર ૩૦ ટકા પર પહોંચી ગયો. અતિ પછાત વર્ગ EBCના ૪૩% વોટ ભાજપને મળ્યા. ૨૦૧૯માં ૪૧% ઓબીસીના અને ૪૮% ઈબીસીના વોટ મેળવવામાં પણ તેઓ સફળ રહ્યા. બિહારમાં નિતિશ કુમારે પછાત જાતિનું કાર્ડ રમી અને સેન્સસ જાતિ આધારિત કરાવ્યું, જેમાં ૬૩% ઓબીસી મતદારો છે. તેથી તેમને સરકારી નોકરીઓમાં તે મુજબનું આરક્ષણ મળવું જોઈએ તે મુદ્દો ઉછાળવા માંડ્યો. ભાજપ આ મુદ્દે ભલે બેકફૂટ પર જતો દેખાતો હોય પણ તેઓ શાંત બેસી નથી રહ્યા. તેમની પાસે જાતિ આધારિત રમવાના બીજા કાર્ડ છે જ. રોહિણી કમિશન જે સરકારે નીમેલી કમિટી છે તેના થકી ઓબીસી જાતિઓનું વિભાજન કરી, પછાત જાતિઓને તારવવાનું કામ તેઓ ગોઠવી રહ્યા છે. આ કમિશનનો અહેવાલ જાહેર નથી કર્યો, પરંતુ તે ગમે ત્યારે જાહેર કરી વિપક્ષોના સઠમાંથી હવા કાઢી નાખવાની ક્ષમતા સરકારમાં રહેલી છે તે પણ ધ્યાને લેવું રહ્યું. આ જાતિના અંદર વિભાજનથી શું લાભ અને શું નુકસાન કોને કઈ રીતે થશે તે અત્યારે હાલ કળવું મુશ્કેલ છે. બીજી તરફ સવર્ણોને આ બધી અનામતો અને

આરક્ષણ વધતાં અકળામણ થઈ શકે છે, કારણ કે તેઓનો પ્રભાવ સ્વાભાવિક રીતે જ ઘટી શકે છે. તેમને સાચવવા ભાજપ તથા આકર્ષવા વિપક્ષો બંનેને પ્રયત્ન કરવા પડશે.

લોક કલ્યાણની સ્કીમો

જેની મોદી મજાક ઉડાવતા હતા અને રેવડી કલ્ચર વિશે કડવું બોલતા હતા તે હવે ફેરવીતોળી મોદીની ગેરંટીની વાત કરી રહ્યાં છે. ખાસ કરીને કેન્દ્ર સરકારે જે પણ વેલ્ફેર સ્કીમ આપી છે તેનો બહોળો પ્રચાર કરી તેનો મહત્તમ લાભ લેવા કોઈ કસર નથી છોડી રહ્યા. ખાસ કરીને રાંધણ ગેસ, ટોયલેટ, જન ધન એકાઉન્ટ, આયુષ્યમાન કાર્ડ, ડાયરેક્ટ કેશ ટ્રાન્સફર અને વીજ કનેક્શન; આ બધી યોજનાઓનો બહોળો અને સતત પ્રચાર કરવામાં આવ્યો અને આવી રહ્યો છે. ૭૦ કરોડ લોકોને કેશ ટ્રાન્સફરનો કોઈને કોઈ સ્વરૂપે લાભ આપવામાં આવ્યો છે. ૨૦૧૯ના ચૂંટણી ટાણે પાકિસ્તાન સામે સુરક્ષા થકી રાષ્ટ્રવાદના મુદ્દાને ચગાવવામાં આવેલ, પરંતુ તેની સાથે સાથે કિસાન યોજનામાં દરેક કિસાનને ₹ ૬,૦૦૦ લેખે રોકડ મદદ કરવામાં આવેલ, જેનો સીધો રાજકીય લાભ તેમને મળેલ તે સ્પષ્ટ દેખાઈ આવે છે. હમણાં જ પૂર્ણ થયેલ વિવિધ વિધાનસભા ચૂંટણીઓમાં બધી પાર્ટીઓએ લોભામણી જાહેરાતો કરી મતદારોને આકર્ષવા પ્રયત્ન કરેલ. દાખલા તરીકે મિઝોરમમાં ભાજપે દરેક દીકરીને દોઢ લાખ રૂપિયા કેશ ટ્રાન્સફરનું વચન આપેલ અને છત્તીસગઢમાં દરેક પરિણીત મહિલાને ૧૨ હજાર રૂપિયા રોકડનું વાર્ષિક ચૂકવણું જાહેર કરેલ. તો તેલંગાણામાં બીઆરએસ પાર્ટીએ નીચી આવકવાળા અને મુસ્લિમ નવવધુ માટે

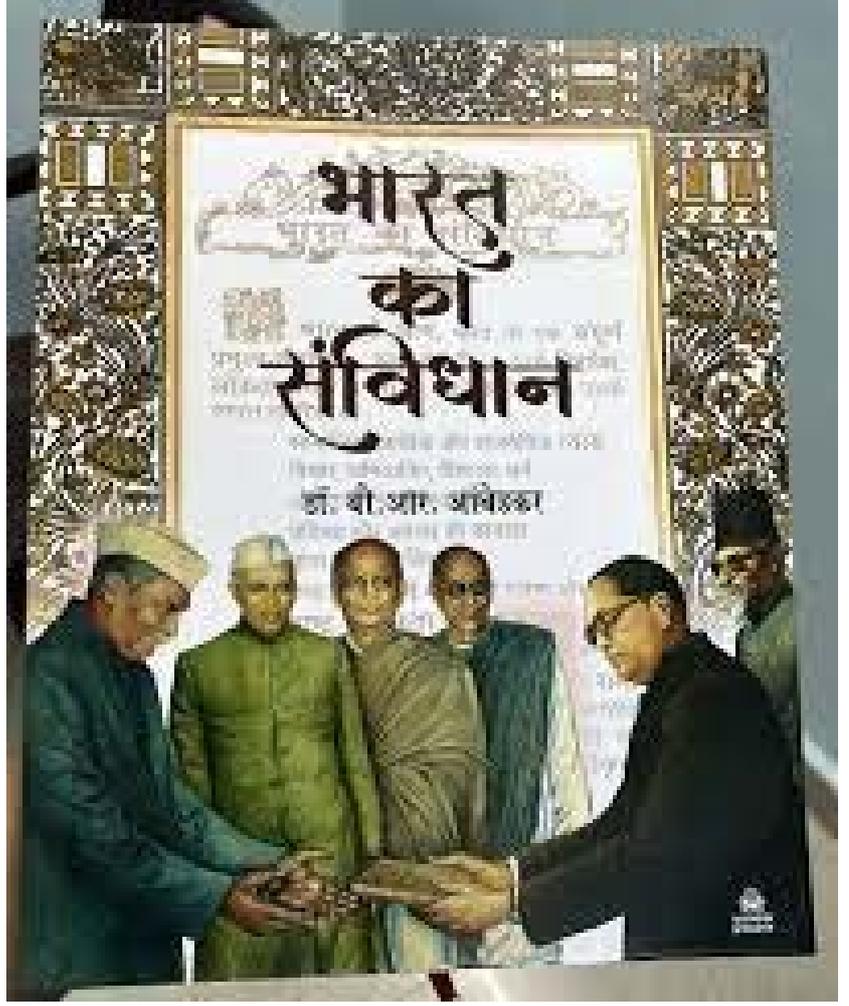
₹૧,૦૦,૦૦૦ની જાહેરાત કરેલ. રાજસ્થાનમાં કોંગ્રેસે દરેક મહિલાને ૧૦,૦૦૦ રૂપિયા આપવાની જાહેરાત કરેલી. કેન્દ્ર સરકારે ૮૦ કરોડ નાગરિકોને કોરોના દરમિયાન કરેલી મદદ હજુ પણ મોદી સરકારે ચાલુ રાખી છેક નીચે સુધી લોકોના દિલ જીતવાનો પ્રયત્ન કરેલ છે. ૨૦૨૪ માં આ બધાનો લાભ મેળવવા તે સ્વાભાવિક રીતે તત્પર અને ઉત્સુક છે.

વિદેશ નીતિનો મુદ્દો

મોદી સરકારે મીડિયાના પ્રચાર થકી વિશ્વમાં કેવો ડંકો બજાવી દીધો છે તેના સતત ગાણા ગાઈ રહ્યા છે અને લોકો સાથે જ તેનાથી ખૂબ જ અંજાઈ ગયા છે. ભારતને વિશ્વ ગુરુ બનતા કોઈ જ નહીં રોકી શકે તેવી માન્યતા પ્રજામાં દંઢ કરવામાં મોદી સાથે જ સફળ રીતે આગળ વધી રહ્યા છે. યુકેન રશિયાનું યુદ્ધ હોય કે પછી હમાસ ઈઝરાયલનું યુદ્ધ, મોદી સાહેબ વિશ્વમાં એકમાત્ર એવા નેતા છે જે તેમાં ચંચુપાત કરી શકે છે. તે સિવાય G20ની ભારતમાં યોજાયેલ સમીટ નો પણ ભરપૂર પ્રચાર કરી તેનો લાભ ઉઠાવેલ છે. આ અગાઉ ચાઈના તથા જાપાનના વડાપ્રધાન સાથે અને અમેરિકન પ્રમુખ સાથે તેમને કેવો ઘરોબો કેળવ્યો છે તે બતાવી લોકોને સતત આંજી દેવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવી રહ્યો છે. વિદેશ નીતિ થકી પ્રજામાં આટલો જુસ્સો ન તો જવાહરલાલ નેહરુ ઊભો કરી શક્યા હતા ન તો ઈન્દિરા ગાંધી. સામાન્ય રીતે ફક્ત ઉચ્ચ વર્ગ પહેલા વિદેશ નીતિને જોતો સમજતો હતો, તે બાબતને હવે છેવાડાની પ્રજા સુધી મોદી સરકાર સફળ રીતે લઈ જઈ શકી છે અને તેની આડમાં ફુગાવો, મોંઘવારી, બેરોજગારી જેવા મુદ્દાઓને દબાવી દેવામાં પણ તેઓ સફળ રહ્યા છે.

(અનુસંધાન પાન ૨૬ ઉપર)

મૂલ્ય આધારિત રાજનીતિ વગર બંધારણીય મૂલ્યો કઈ રીતે થશે સાકાર!

આ વર્ષ આપણા બંધારણનો ૭૫મો અમૃત વર્ષ છે. પરંતુ બંધારણ જ્યાં સુધી કોર્ટ કચેરીઓમાં ચર્ચાઓ સુધી સીમિત રહેશે, ત્યાં સુધી સામાજિક અને આર્થિક લોકતંત્ર ઉપેક્ષિત વિષય જ બનીને રહેશે. જ્યાં સુધી આ સામાન્ય માણસના હિતોનો રક્ષક છે, ત્યાં સુધી આને સામાન્ય માણસના ચર્ચાનો વિષય બનાવવો જોઈએ. સામાન્ય લોકોએ આ પણ જાણવું જોઈએ કે બંધારણ ખાસ છે, તો શા માટે અને કોના માટે છે?

બંધારણ પર અમલ કરવું કાનૂન રાજ કાયમ કરવું હોય છે. બંધારણ વિવિધતામાં એકતા માટે મૂળભૂત જોગવાઈઓ પ્રદાન કરે છે. બંધારણ

YUVA SAATHI

સ્વતંત્રતાને જન જન સુધી પહોંચાડવાનો માર્ગ મોકળો કરે છે, પરંતુ એ માર્ગની સાર્થકતા પથિકો અર્થાત્ “આપણાં ભારતના લોકો” પર નિર્ભર કરે છે. બંધારણમાં વંશ પરંપરાગત સામંતશાહી રાજાશાહી અંધારામાંથી બહાર નીકાળનારી માર્ગદર્શક મશાલ છે. આ મશાલ આપણે પકડવી પડશે. પરંતુ દેશમાં વધતી મૂલ્યહિન રાજનીતિની પ્રવૃત્તિઓ આપણને નિરાશ કરે છે. કેમ કે મૂલ્ય આધારિત રાજનીતિ વગર બંધારણીય મૂલ્યોને સાકાર કરી શકાતા નથી. આજ-કાલ જે રીતે રાજકીય દળો પ્રચાર કરી રહ્યાં છે, ચૂંટણીઓ લડી રહ્યાં છે અને જે પ્રકારે ઉમેદવારોની પસંદગી

કરવામાં આવી રહી છે, તેના પરથી ખ્યાલ આવે છે કે મૂલ્ય આધારિત રાજનીતિ ઝડપથી ખતમ થવા લાગી છે. આ એક ગંભીર ચિંતાનો વિષય છે. પહેલાં લોકો ચૂંટણીમાં ઉમેદવારનાં ચારિત્ર્ય અને સામાજિક છબીનું વિશ્લેષણ કરતાં હતાં. પરંતુ અત્યારે મૂલ્ય આધારિત રાજનીતિની વાત કરવી પોતાની પ્રાસંગિકતા ગુમાવવા જેવું નજર આવી રહ્યું છે.

આજે આપણે રાજનીતિનું અપરાધીકરણ અને ગુનાનું રાજનીતિકરણ જોઈ શકીએ છીએ. સંસદ અને વિધાનસભાઓમાં અપરાધિક તત્વોનો પ્રવેશ વધતો જઈ રહ્યો છે. સંસદ

JANUARY 2024

અને રાજ્ય વિધાનસભાઓમાં ઘણાં લોકો એવા છે જેમની ઉપર ગુનાહિત મામલાઓ પેન્ડિંગ છે. જો નેતા ગુનાહિત પૃષ્ઠભૂમિ પરથી આવે છે, સંસદમાં બેસે છે અને કાનૂન બનાવે છે, ત્યારે આપણે સમજી શકીએ છીએ કે આપણે કયા પ્રકારનો સમાજ અને દેશ બનાવીશું અને આ આપણી રાજનીતિ માટે ભારે ખતરનાક હશે.

બીજો મુદ્દો ભ્રષ્ટાચાર છે જે આપણી

છે જે ધનવાન છે. એવી ઘણી પાર્ટીઓ છે જેમના વિશે કહેવામાં આવે છે કે તે ઉમેદવારો પાસેથી પૈસા લઈને ટિકિટ આપે છે. મતદાતાઓને પૈસા અને અન્ય વસ્તુઓની લાલચ આપીને તેમને ખરીદવામાં આવે છે. આપણી ચૂંટણી પ્રથા હજુ પણ નાણાંની ગુલામીમાંથી મુક્ત થઈ નથી અને આ જ કારણ છે કે આપણે ચૂંટણીઓમાં પૈસાનો ઉપયોગ ઘણી રીતે જોઈ શકીએ છીએ.

પણ જોયું છે અને આ છેલ્લા ૧૦ વર્ષોમાં પણ જોયું છે કે રાજનીતિ પર નિયંત્રણ રાખનારા કોર્પોરેટ્સ મજબૂત થતાં જઈ રહ્યાં છે. આ ખૂબ જ ભયજનક છે.

રાજનીતિમાં પૈસાની વધતી ભૂમિકામાંથી એક અન્ય પાસું ઊભરીને સામે આવી રહ્યું છે, તે છે ચૂંટણી બ્રાન્ડ. આની શરૂઆત ૨૦૧૭માં થઈ હતી. ઉપલબ્ધ નવીનતમ આંકડાઓ અનુસાર સત્તામાં રહેનારી પાર્ટીને કુલ ચૂંટણી

ચૂંટણીઓમાં સામાન્ય છે. ચૂંટણીઓમાં ભારે માત્રામાં નાણાંનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. પંચાયત અને નગર પરિષદ તથા નગર પાલિકા અને નગર નિગમ જેવી સ્થાનિક ચૂંટણીઓમાં પણ લોકો લાખો રૂપિયા ખર્ચે છે. સંસદીય અને વિધાનસભા ચૂંટણીઓમાં અબજો રૂપિયા ખર્ચવામાં આવે છે અને આજકાલ ચૂંટણી ખર્ચાળ બનતી જઈ રહી છે.

ફક્ત એ જ લોકો ચૂંટણી લડી શકે

આ ઉપરાંત કોર્પોરેટ જગત પણ ચૂંટણીઓમાં પૈસા રોકે છે. આથી જ્યારે કોર્પોરેટ જગત જ્યારે રાજકીય નેતાઓ કે પાર્ટીને પૈસા આપે છે ત્યારે સ્પષ્ટ છે કે તેના રોકાણ કરેલા પૈસાથી બમણાથી પણ વધુ મેળવવાનો પ્રયાસ કરશે. આથી સરકાર દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયો અને બનાવવામાં આવેલા કાનૂનોમાં કોર્પોરેટ્સનો પોતાનો અધિકાર હશે, ભલે તે પછી લોકોની વિરુદ્ધ હોય. અમે પહેલાં

બ્રાન્ડના લગભગ ૬૫ થી ૭૦ ટકા પ્રાપ્ત થયા છે. આની તુલનામાં અન્ય દળોને જે મળ્યું છે તે ખૂબ જ ઓછું છે.

સુપ્રીમ કોર્ટે પણ આના પર સંજ્ઞાન લીધું છે, પરંતુ ચૂંટણીની પારદર્શિતાના મામલામાં કેન્દ્ર સરકારની પ્રતિક્રિયા આ છે કે કઈ પાર્ટીને કયા સ્ત્રોતમાંથી કેટલા રૂપિયા મળ્યા છે, એ સાર્વજનિક કરવું અનિવાર્ય નથી. આ આપણા સિસ્ટમની સૌથી મોટી ખામી છે, કેમ કે સમયે સમયે

આનો દુરુપયોગ થતો જઈ રહ્યો છે. આ પ્રકારે આપણી ચૂંટણીઓમાં ધનની ભૂમિકા દિવસે દિવસે વધતી જશે.

આવામાં સવાલ પેદા થાય છે કે પૈસાની વધતી ભૂમિકા લઈને શું સામાન્ય માનવી માટે ચૂંટણી લડવી શક્ય છે? એક નિર્ધન વ્યક્તિ સાંસદ કે વિધાનસભા ચૂંટણી માટે યોગ્ય ઉમેદવાર હોઈ શકે છે, પરંતુ તે ચૂંટણી લડવાની કલ્પના પણ કરી શકતો નથી. શું પૈસા પર આધારિત આ ભેદભાવ નાગરિકોને સમાન બનાવશે?

જેની પાસે વધુ પૈસો છે, તેની પાસે વધુ અધિકાર, વધુ વિકલ્પ, વધુ અવસર છે. આપણી રાજ્યવ્યવસ્થા પૈસાની ગુલામ બની ગઈ છે. આ આપણા લોકતંત્રનો એકદમ નબળો પક્ષ છે.

પૈસાની ભૂમિકા ઉપરાંત તકવાદી રાજનીતિની પણ પ્રવૃત્તિ વધી રહી છે, જો કે મૂલ્ય આધારિત રાજનીતિની અવધારણાને કમજોર કરે છે. આનો મતલબ આ છે કે તકવાદી નેતાઓ પાસે કોઈ મૂલ્ય નથી, તેની પાસે કોઈ નીતિ, દષ્ટિ કે વિચારધારા નથી. તકવાદ આપણી રાજનીતિનું એક મોટું કારક છે, જે આપણાં લોકતાંત્રિક મૂલ્યોને નબળા કરી રહી છે.

એક અન્ય કારક જે આપણી રાજનીતિ પર હાવી છે એ છે જાતિવાદ. આપણા મોટા ભાગના રાજ્યોમાં જાતિવાદ એક મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા અદા કરે છે. ભલે તે જાતિઓ હોય, સમૂહ હોય કે સમુદાય હોય. રાજનીતિમાં તેમનું પ્રતિનિધિત્વ તેમની જનસંખ્યાના પ્રમાણમાં હોવું જોઈએ. આનાથી આપણું લોકતંત્ર મજબૂત થશે. એવું ન થવું જોઈએ કે કોઈ એક ચૂંટણી ક્ષેત્રમાં એક સમુદાય કે જાતિની જન સંખ્યા વધુ હોય, પરંતુ તે સમુદાય કે જાતિનું રાજનૈતિક પ્રતિનિધિત્વ ન હોય, ત્યારે નિ:શંક આપણું લોકતંત્ર પ્રભાવિત થશે.

એક અન્ય કારક છે જે ખૂબ જ

ખતરનાક છે, સાંપ્રદાયિક રાજનીતિ કે નફરતની રાજનીતિ, જે સમાજને ધર્મના આધારે વિભાજિત કરે છે. એક વિશેષ ધર્મની વિરુદ્ધ ઝેર ફેલાવે છે અને સમગ્ર સમાજને તેની વિરુદ્ધ કરીને તેનાથી રાજનૈતિક લાભ ઉઠાવે છે. હવે તો સાંસદમાં પણ નફરતભર્યા ભાષણોનો ઉપયોગ થવા લાગ્યો છે.

નફરત ફેલાવનારાઓને આજકાલ રાષ્ટ્રવાદી કહેવામાં આવે છે. તે જેટલો મુસ્લિમ વિરોધી હશે એટલો જ ઝડપથી તેનો રાજનીતિમાં વિકાસ થશે. નફરત અને ધ્રુવીકરણની રાજનીતિ, સાંપ્રદાયિક ધ્રુવીકરણની રાજનીતિ એક વિશેષ સમાજને ટાર્ગેટ કરીને કરવામાં આવે છે. જો આને રોકવામાં નહિ આવે તો કદાચ દેશને આનાથી વધુ નુકસાન થશે.

આ મામલામાં નિશ્ચિત રૂપે સુપ્રીમ કોર્ટે પોતાની ભૂમિકામાં નિભાવવી જોઈએ, પરંતુ ન્યાયાલયોની પોતાની હદો હોય છે. આજે આપણી અદાલતો પણ આટલી સક્ષમ નથી કે આવી વસ્તુઓથી લડી શકે. તેમણે નફરતભર્યા ભાષણો જે ફેલાવે છે તે લોકોને રોકવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ. પરિસ્થિતિ ત્યાં સુધી નહિ સુધરે જ્યાં સુધી લોકો આ પ્રકારની રાજનીતિને રદ કરતાં

નથી. જો આ પ્રકારના લોકો રાજનીતિમાં આવશે તો આ તમામ નુકસાન આપણાં દેશને જ થશે, પરંતુ લોકોમાં આની પ્રત્યે જાગૃતતાનો અભાવ છે.

પ્રશ્ન પેદા થાય છે કે સામાન્ય નાગરિકોને મૂલ્ય આધારિત રાજનીતિ સુનિશ્ચિત કરવામાં શું ભૂમિકા અદા કરવી જોઈએ? આનો જવાબ આ છે કે આપણે નાગરિકોને દેશના પ્રત્યે આપણી જવાબદારીઓથી સતર્ક રહેવું જોઈએ અને રાજનીતિમાં કયા પ્રકારના લોકોને આવવું જોઈએ તેના વિશે જાગૃત થવું જોઈએ. લોકોનો દષ્ટિકોણ બદલાશે તો રાજનૈતિક દળો પણ રાજનૈતિક સુધાર કરવા માટે મજબૂર થશે. પરંતુ આજનો મતદાતા ઈમાનદાર નથી અને ખરા અર્થમાં પોતાની જવાબદારી અદા કરતો નથી. તેને આ સમજવું પડશે કે તેનો મત ખૂબ જ કીમતી છે.

લોકોને આ ધ્યાન રાખવું જોઈએ કે પરિવર્તન વગર પ્રગતિ અસંભવ છે અને જે લોકો પોતાની માનસિકતા બદલી શકતા નથી તે કશું બદલી શકતાં નથી. આ પ્રકારે દેશની શાંતિ અને વિકાસ માટે નાગરિકોની ભૂમિકા અતિ મહત્વપૂર્ણ છે. •

Dr. Saba Baloch
B.D.S.
(Dental Surgeon)

Dr. Saba Dental Clinic

Multi Speciality Family Dental Care

:: Our Specialties ::
Dental Implants Surgery | Cosmetic Dentistry | Tooth Reshaping & Contouring | Cosmetic Gum Surgery | Veneers | Single sitting root canal | Tooth Whitening Treatment | Dental Crown and Bridge | Prosthesis
Tooth Cleaning | Tooth Jewellery | Inlays and Onlays | Extractions | Tooth Coloured Restoration

:: Facilities ::
Equipped with latest equipment | Digital X Ray | Endosonic Apex Locator
| Wave one rotary system | Imported Dental Chair

Timings : Morning 10:30am-2pm | Evening 4pm-8pm
Available on Emergency Trauma Cases +91 99983 60503

Al-Arsh I, Nr. Bank of India, Gulzar Park, Sarkhej Road, Ahmedabad - 55
Email: drsabadentalclinic@gmail.com | Website: www.sabadentalclinic.com

ડીપફેક અને ડિસઇન્ફોર્મેશનથી બેધારી તલવાર બનતી ટેકનોલોજી

AI ના પ્રસારથી સમગ્ર વિશ્વમાં ઘટનારી ઘટનાઓ અને જન્મ લેતા નવા વિવાદ, આ ટેકનોલોજી દ્વારા સામાજિક ભ્રમણાઓ, પોલરાઈઝેશન અને લોકતાંત્રિક પ્રક્રિયાઓના કમજોર પડવાનો ખતરો

નવી દિલ્હીમાં જી-૨૦ શિખર સંમેલનથી બે અઠવાડિયા પહેલાં વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ AI ઉપકરણો માટે એક વિસ્તૃત અને નૈતિક કાયદાકીય માળખાનું આદાન કર્યું હતું. પરંતુ પ્રશ્ન આ છે કે શું ટેકનોલોજીના પૂરમાં આના પર કાબૂ મેળવવો સરળ હશે? આ પ્રશ્ન અને ચિંતાઓ એટલા માટે ઉઠાવવામાં આવી રહી છે કે “ડીપફેક” જેવી નાપાક ગતિવિધિઓ “ડિસઇન્ફોર્મેશન” દ્વારા રાજકીય, આર્થિક અને સામાજિક હિતોને સાધવાથી પ્રેરિત છે. આ મામલામાં સમગ્ર વિશ્વના લોકતાંત્રિક દેશો અને રાજકીય પક્ષોનો રેકોર્ડ ખૂબ જ ખરાબ છે, ખાસ કરીને ભારતનો આ બાબતમાં રેકોર્ડ બહુ ખરાબ છે. શાસક પક્ષ અને મીડિયા બંને જ સૌથી મોટા દોષી છે.

“ફેક ઇન્ફોર્મેશન”ની વ્યાખ્યાની વિસ્તૃત વિગતોનો અહીં મોકો નથી. પ્રજાને ગુમરાહ કરવાના હેતુથી

પ્રસારિત તથ્યો અને સૂચનાઓને જાણી-જોઈને ખોટી રીતે રજૂ કરવી એ “ડિસ ઇન્ફોર્મેશન” કહેવાય છે. આ સંકટે ન માત્ર સમગ્ર વિશ્વમાં માનવાધિકારો અને લોકતાંત્રિક સિદ્ધાંતોને પ્રભાવિત કરેલ છે બલકે વિચારની સ્વતંત્રતા, ગોપનીયતાનો અધિકાર અને લોકતાંત્રમાં સાર્વજનિક ભાગીદારીના અવસરોને પણ ઘટાડવાનું કાર્ય કર્યું છે. આનાથી આર્થિક, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક અધિકારોને પણ ખતરો છે. જૂઠી માહિતી સ્વતંત્ર તથા નિષ્પક્ષ ચૂંટણીના અવસરોને નષ્ટ કરી દે છે, અને લોકતાંત્રિક સંસ્થાઓમાં નાગરિકોના વિશ્વાસને ઘટાડી દે છે. “ડિસ ઇન્ફોર્મેશન”ની વિરુદ્ધ કાર્યવાહીના નામે કરાવાઈ રહેલ કાર્યવાહીઓથી સટીક માહિતી સુધી પહોંચવાનો ખતરો ઊભો થઈ જાય છે. ખોટી સૂચના માનવ અધિકારો અને સારી

લોકતાંત્રિક પ્રક્રિયાઓને નુકસાન પહોંચાડી રહી છે.

“ડીપફેક” અને “ડિસ ઇન્ફોર્મેશન” ઉપર નિયંત્રણ માટે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા ભરવામાં આવી રહેલા પગલા અને જે રીતે સોશયલ મીડિયા કંપનીઓને નોટિસ આપવામાં આવી છે, તેનાથી સૂચના ઉન્મૂલનનો ખતરો ઊભો થઈ ગયો છે, કેમકે સરકાર આની આડમાં પોતાના વિરોધીઓના અવાજને દબાવવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે. વિરોધીઓ, દેખીતું છે કે કોઈ પણ મોટા ખતરાનો સામનો દ્રેષ અને બેવડા માપદંડથી કરવામાં આવેલ કાર્યવાહીથી કરી શકાય નહીં. ભલેથી વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીના ઈરાદાઓ પર શંકા કરવામાં ન આવે, પરંતુ આ પ્રશ્ન ઊભેલો જ છે કે તેમના પક્ષે પાછલા દસ વર્ષોમાં પોતાના પ્રતિદ્વંદીઓને કમજોર કરવા અને ચૂંટણીઓ પર હાવી થવા માટે “ડિસ-

ઈન્ફોર્મેશન”નો ઉપયોગ કર્યો છે. શું તમારે એ રણનીતિઓનું વિશ્લેષણ કરવાની જરૂર નથી જે અજમાવવામાં આવી છે? ભાજપના ‘સોશ્યલ મીડિયા સેલ’ દ્વારા ખાસ કરીને મુસ્લિમ શાસકો અને મુસ્લિમ ઇતિહાસ વિષે ફેલાવવામાં આવેલ અજ્ઞાનતાએ સમગ્ર નવી પીઠીમાં જ્ઞાન અને શોધની ભાવનાને ખતમ કરી દીધી છે. શું “ડિસ-ઈન્ફોર્મેશન”ને હતોત્સાહિત કર્યા વિના “ડીપફેક” ઉપર લગામ લગાવવાથી કામ ચાલી જશે?

“ડીપફેક” શું છે અને તેના પ્રભાવ શું છે?

“આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ” (AI)નો ઉપયોગ કરી વીડિયો, ઓડિયો અને તસ્વીરોની એડિટિંગ અને તથ્યોમાં ફેરફાર કરવું એ “ડીપફેક” કહેવાય છે. “ડીપફેક” વ્યક્તિઓ અને સંગઠનોને નુકસાન પહોંચાડવા માટે ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યા છે. કોમોડીટી ક્લાઉડ કમ્પ્યુટિંગ સાર્વજનિક અનુસંધાન AI એલ્ગોરિદમ સુધી પહોંચી અને મોટા પ્રમાણમાં ડાટા અને વિશાળ મીડિયાની ઉપલબ્ધતાએ મીડિયા નિર્માણ અને હેરાફેરીને લોકતાંત્રિક બનાવવા માટે એક નિકૃષ્ટતમ-સૌથી ખરાબ તોફાન ઊભો કરી દીધો છે. આ કૃત્રિમ મીડિયા સામગ્રીને “ડીપફેક” કહેવામાં આવે છે. જો કે જેમ જેમ કૃત્રિમ મીડિયા પ્રાદ્યોગિકી સુધી પહોંચ વધે છે, તેમ તેમ શોષણનું જોખમ પણ વધે છે. “ડીપફેક”નો ઉપયોગ વિશ્વસનીયતાને હાનિ પહોંચાડવા, પુરાવા ઘડવા/ ઊભા કરવા, પ્રજાને ધોખો આપવા અને લોકતાંત્રિક સંસ્થાઓમાં વિશ્વાસને ઘટાડવા માટે કરવામાં આવે છે. આ બધું ઓછા સંસાધનો સાથે, માપદંડ અને ગતિની સાથે હાસલ કરી શકાય છે.

YUVA SAATHI

REAL 100%

FAKE 100%

ધ્રુવીકૃત દુનિયા અને ખંડિત ઓનલાઇન પરિસ્થિતિના તંત્રમાં “ડીપફેક”ના પ્રભાવ વિશેષ રૂપે ખતરનાક પુરવાર થઈ રહ્યા છે. આને લઈને સમગ્ર વિશ્વમાં ચિંતા છે. META (ફેસબુક, ઇન્સ્ટાગ્રામ, વ્હોટ્સએપ) અને Google સહિત મુખ્ય IT કંપનીઓએ “ડીપફેક”નો સામનો કરવા માટે તકનીકી નવાચારો તથા અન્ય ઉપાયોની ઘોષણા કરી છે, પરંતુ તેમના સિસ્ટમમાં એટલી ત્રુટીઓ છે કે ખોટી માહિતી ફેલાવનારાઓ આનો લાભ સહેલાઈથી હાસલ કરી લે છે. લોકપ્રિય અભિનેતાઓના “ડીપફેક”ની સાથે સમસ્ત પોર્ન સાઈટો સામે આવી ગઈ છે. પ્રાદ્યોગિકીએ ચૂંટણીની અખંડતા વિષે પણ ચિંતાઓ વધારી દીધી છે. વિશેષજ્ઞોનું માનવું છે કે AI જેવી આધુનિક ટેકનિકની મદદથી સમગ્ર ચૂંટણી પ્રક્રિયાને પ્રભાવિત કરી શકાય છે, રાજકીય નેતાઓના ઓડિયો કે વીડિયો સાથે ચેડાં કરીને કોઈ પણ રાજકીય હસ્તીના ચરિત્રને કમજોર કરી શકાય છે. સંયુક્ત રાજ્ય અમેરિકા (USA) અને ભારતમાં આગલા વર્ષે થનારી ચૂંટણીઓને લઈને ચિંતા વ્યક્ત કરવામાં આવી રહી છે કે AI જેવી આધુનિક ટેકનિકની મદદથી સમગ્ર

ચૂંટણી પ્રક્રિયા થઈ શકે છે. પ્રજામતને પ્રભાવિત કરવા માટે AI ની મદદથી રાજકીય પક્ષો અને રાજકીય નેતાઓની તસ્વીરો અને અવાજને બદલી શકાય છે. કેટલાક મહિના પહેલાં તામિલનાડુના નાણામંત્રી પલાનીયુલ ત્યાગ રાજનની એકથી વધુ ઓડિયો ક્લિપ સામે આવી હતી, જેમાં તે પોતાની જ સરકાર અને મુખ્યમંત્રી સ્ટાલિનના પુત્ર તથા જમાઈ ઉપર ગંભીર આરોપ મૂકતા દેખાઈ રહ્યા છે. સ્ટાલીનના પુત્ર ઉદયનિધિ સ્ટાલિન તથા જમાઈ બી.સબરીસન પર એક વર્ષમાં ૩૦,૦૦૦ કરોડ રૂપિયાની અવૈધ સંપત્તિ એકત્ર કરવાનો આરોપ લગાવાયો છે. તેમણે દાવો કર્યો કે AIની મદદથી તેમના અવાજ સાથે ચેડાં કરવામાં આવ્યા છે. તાજેતરની વિધાનસભા ચૂંટણીમાં પણ રાજકીય પક્ષો એકબીજા ઉપર ઉગ્રતા AI ટેકનિકના દુરુપયોગનો આરોપ લગાવી રહ્યા છે. આનાથી પહેલાં દિલ્લી વિધાનસભા ચૂંટણીઓ દરમિયાન ભાજપ પ્રદેશ પ્રમુખ મનોજ તિવારીએ પોતે એક “ડીપફેક” વીડિયો બનાવ્યો હતો, જેમાં તેઓ અંગ્રેજી તથા હરિયાણવી ભાષામાં મતની અપીલ કરી રહ્યા છે, અને તેને ૫૦ હજારથી વધુ ભાજપ વ્હોટ્સએપ

| 17 |

JANUARY 2024

રૂપ પર શેર કરવામાં આવ્યો હતો. એવું કહેવાય છે કે ભારતીય રાજકારણમાં “ડીપફેક”ના ઉપયોગનો આ પ્રથમ મામલો હતો. આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે આપણે તાજેતરના વર્ષોમાં “ડીપફેક”ના સૌથી ખરાબ રૂપ જોયા છે. ઈ.સ. ૨૦૧૯માં મધ્ય આફ્રિકી દેશ ગૈબોનના રાષ્ટ્રપતિ અલી બોંગોના એક “ડીપફેક” વીડિયોમાં આ પુરવાર કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો હતો કે તેઓ દેશ પર શાસન કરવા માટે શારીરિક રૂપે ફિટ નથી. વીડિયોએ ગૈબોની સૈન્યને વિદ્રોહ માટે ઉશ્કેર્યો. આ વર્ષની શરૂઆતમાં મે મહિનામાં વોશિંગ્ટન ડીસીમાં અમેરિકી સંરક્ષણ ખાતાના મુખ્યાલય પેંટાગોન પાસે એક વિસ્ફોટની નકલી તસ્વીર સોશ્યલ મીડિયા એકાઉન્ટ્સ પર વ્યાપક રૂપથી શેર કરવામાં આવી હતી. તે એટલે સુધી કે કેટલાક પ્રમાણિત (Verified) એકાઉન્ટ્સ દ્વારા પણ આ વીડિયો ભારતમાં મુખ્યપ્રવાહના ટીવી સમાચાર ચેનલો દ્વારા પણ પ્રસારિત કરવામાં આવ્યો હતો. પાછળથી જણાવ્યું કે છબી

સાંભવત: જનરેટિવ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ (AI) પ્રયોગોનું કેન્દ્ર બની ગયું છે. ભારતમાં એક લોકપ્રિય હિંદી સમાચાર ચેનલ જે પોતાના નકલી યુદ્ધ રિપોર્ટીંગ માટે જાણીતું છે, એ દાવો કર્યો કે રૂસના AI ઓપરેશનના થોડાક જ સપ્તાહો બાદ રૂસી સૈન્યે યુક્રેન પર કબ્જો કરી લીધો હતો. માર્ચ ૨૦૨૨માં યુક્રેની રાષ્ટ્રપતિ વલોડિમિર જેલેન્સ્કીનો પોતાના સૈનિકોને આત્મસમર્પણ કરવાનો આદેશ આપવાનો એક વીડિયો વાયરલ થયો. પાછળથી જણાયું કે આ વીડિયો નકલી હતો. જો કે વીડિયોની બનાવટનું સ્તર બહુ ઉચ્ચ કક્ષાનું ન હતું, જેના લીધે આને નકલી સમજવાની ભૂલ કરવું સરળ થઈ ગયું. આવી જ રીતે રૂસી રાષ્ટ્રપતિ વ્લાદિમીર પુતિનનો એક નકલી વીડિયો ટ્વિટર પર વાયરલ થઈ ગયો જેમાં તેઓ પોતાના સૈનિકોને આત્મસમર્પણ કરવા અને ઘરે જવા માટે કહેતા દેખાઈ રહ્યા છે. ગ્રાઉન્ડ રિપોર્ટીંગથી મુક્ત મીડિયા ક્વરેજથી આવા નકલી વીડિયો ફેલાવાની

શક્યતા વધી ગઈ છે.

“ડીપફેક”ના રાજકીય પ્રભાવ વિષે ખૂબ જ ચર્ચા છે. પરંતુ આનાથી સામાજિક જીવન, ખાસ કરીને મહિલાઓની ગોપનીયતાના અધિકાર અને સમાજ પર તેના પડનારા નકારાત્મક પ્રભાવો વિષે ઘણું બધું કહેવાઈ રહ્યું છે. “ડીપફેક”નો નકારાત્મક પ્રભાવ સૌથી વધારે સમાજ પર પડી રહ્યો છે.

કંપની સેંસિટીના એક અહેવાલ મુજબ સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૯ સુધી ૯૬ ટકા ઓનલાઇન “ડીપફેક” વીડિયો અશ્લીલ સાહિત્ય હતા, જેમને મુખ્યરૂપે “રિવેંજ પોર્ન”ના રૂપમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા હતા. આ મુદ્દો સ્પષ્ટ રૂપથી લિંગ આધારિત છે, કેમકે આમનામાંથી લગભગ તમામ મહિલાઓના શ્રેય વિનાના વીડિયો હતા, જેમાં એમ્મા વોટસન અને સ્કારલેટ જોહાનસન જેવી સાર્વજનિક હસ્તીઓ પણ સામેલ હતી. “ધ સ્ટેટ ઓફ ડીપફેક - ૨૦૨૦” શીર્ષકવાળી રિપોર્ટનું આગામી સંસ્કરણ જણાવે છે કે એક માત્ર ડિસેમ્બર ૨૦૨૦ સુધી ૮૫,૦૦૦ થી વધુ અશ્લીલ વીડિયો શેર કરવામાં આવ્યા છે. યૌન ડીપફેક કે કૃત્રિમ યૌન સામગ્રીનો દુરુપયોગ કામુક સંતુષ્ટિ સુધી સીમિત છે? ના, પરંતુ આ પણ છે કે લોકોને પરેશાન અને બ્લેકમેલ કરવું હતું. આ ભારત જેવા દેશમાં વિશેષરૂપે ચિંતાજનક છે, જ્યાં પોર્નોગ્રાફીની કાનૂની સ્થિતિ હાલમાં અસ્પષ્ટ છે, જેનાથી “રિવેંજ પોર્ન” જેવા મુદ્દા ઘણી હદ સુધી અપ્રમાણિત અને વણઉકેલાયેલ છે. સેંસિટી AI અનુસાર ૯૬ ટકા “ડીપફેક” પોર્ન વીડિયો એકલા પોર્ન વેબસાઈટો પર ૧૩૫ મીલિયનથી વધુ વખત જોવામાં આવે છે. “ડીપફેક”

પોર્નોગ્રાફી વિશેષરૂપથી મહિલાઓને લક્ષિત (Target) કરે છે. અશ્લીલ “ડીપફેક” ધમકી આપી શકે છે, ડરાવી શકે છે અને માનસિક રીતે હાનિ પહોંચાડી શકે છે. મહિલાઓને લક્ષ્ય બનાવવા ઉપરાંત કેટલાક બનાવોમાં આના આર્થિક કે નાણાંકીય નુકસાન અને નોકરી છૂટવા જેવા પરિણામો પણ સામે આવે છે.

ભારતમાં “ડીપફેક” ખતરાઓ વિષે ફેક્ટ ચેકિંગ પ્લેટફોર્મ બૂમ લાઈવના ડેપ્યુટી એડિટર કેરેન રેબોલોનું કહેવું છે કે જે કાંઈ વિશ્વના બાકીના ભાગોમાં બને છે, એ જ ભારતમાં બને છે. ભારતમાં હાલમાં આપણે જે ટેકનિક જોઈ રહ્યા છીએ, એ મિડજર્ની AI જેવી ટેકનિકોના લીધે છે, પરંતુ જેવી રીતે ટેકનિકમાં સુધારો થઈ રહ્યો છે, એવામાં આવા નકલી વીડિયોની ઓળખ કરવી મુશ્કેલ થઈ જશે. હવે આપણે જે “ડીપફેક” જોઈએ છીએ, તેમને ઓળખી શકાય છે, કેમકે તેમનામાં વિરોધાભાસ હોય છે જેમને નગ્ન-ઉઘાડી આંખોથી જોઈ શકાય છે. આથી “ડીપફેક”ની ઓળખ કરવાનો ટેકનિકલ ભાગ હજી મુશ્કેલ નથી. પરંતુ જેમ જેમ ટેકનિકમાં સુધારો-વધારો થશે, તમે એક એવા તબક્કામાં પહોંચી જશે જ્યાં આ વિરોધાભાસ મૌજૂદ નહીં રહે. રેબેલોએ કહ્યું કે ચૂંટણીકીય રાજકારણને પ્રભાવિત કરનારી આવી ખોટી સૂચનાઓને અટકાવવા માટે સાર્વજનિક જાગૃતતા મહત્વપૂર્ણ છે. “ડીપફેક”ની જાણકારી મેળવવાને ફક્ત પ્રજા પર જ છોડી દેવું જોઈએ નહીં. બલકે લોકોને અંતર્નિહિત તથ્યોની ચકાસણી કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરવા જોઈએ, જેમકે તેમને ખોટી માહિતીના અન્યરૂપોના મામલામાં કરવું જોઈએ.

જ્યાં સુધી કાયદાની વાત છે તો

દેશમાં કેટલાક એવા કાયદા છે જેમના નિષ્પક્ષ ક્રિયાન્વયન/ અમલીકરણથી આના પર અંકુશ લગાવી શકાય છે. માહિતી પ્રૌદ્યોગિકી અધિનિયમ ૨૦૦૦ની ધારા હેઠળ કોઈ વ્યક્તિની સંમતિ વિના તેની અંતરંગ તસ્વીરોનું પ્રકાશન અને પ્રસારણને અપરાધ ઠેરવવામાં આવ્યા છે. કોપીરાઈટ અધિનિયમ ૧૯૫૭ના પ્રાવધાન/ જોગવાઈ નિષ્પક્ષ વ્યવહાર અને સત્યનિષ્ઠાના અધિકારના સિદ્ધાંતથી સંબંધિત છે. આ ઉપરાંત “ડીપફેક” સીધી રીતે બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળ ગોપનીયતાના મૌલિક અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરે છે. જો આ કાયદાઓને પ્રભાવી રૂપથી લાગુ કરવામાં આવે છે, તો નવા ડિજિટલ વ્યક્તિગત ડાટા સંરક્ષણ વિધેયકની બહુ ઓછી આવશ્યકતા હશે, કેમકે વિધેયક સૂચના પર અંકુશ લગાવવા અને સોશયલ મીડિયા પર અંકુશ લગાવવાનો પ્રયાસ કરે છે.

“ડીપફેક”ના નિર્માણ અને વિતરણને અટકાવવા માટે પ્રૌદ્યોગિકી ઉદ્યોગ, નાગરિક સમાજ અને નીતિ નિર્માતા સાથે સાર્થક વાતચીતની સાથે સાથે સાર્થક વિનિયમનની

આવશ્યકતા છે. સોશયલ મીડિયા પ્લેટફોર્મ “ડીપફેક” સમસ્યા પર ધ્યાન આપી રહ્યા છે અને લગભગ સૌની પાસે “ડીપફેક” માટે કેટલીક નીતિઓ કે સ્વીકાર્ય શરતો છે. આપણને “ડીપફેક”ની જાણકારી મેળવવા, મીડિયાને માન્ય કરવા અને પ્રમાણિક સ્ત્રોતોને વધારવા માટે ઉપયોગમાં સરળ અને સુલભ ટેકનિકની પણ આવશ્યકતા છે. “ડીપફેક”ના સંકટનો સામનો કરવા માટે આપણે સૌએ ઇન્ટરનેટ પર મીડિયાના મહત્વપૂર્ણ ઉપભોક્તા હોવાની જવાબદારી લેવી જોઈએ. સોશયલ મીડિયા પર શેર કરતાં પહેલાં વિચારવું અને અટકવું જોઈએ, અને ઇન્ફોડેમિકની સમસ્યાનું સમાધાન કરવું જોઈએ. સમાધાન નિર્ચાત કરવાનો ભાગ બનો. આ મામલામાં આપણે કુર્આનના શિક્ષણ અને પૈગમ્બર ﷺની જીવનીથી શિક્ષણ હાસલ કરવું જોઈએ જેમાં સ્પષ્ટપણે કહેવામાં આવ્યું છે કે આપણે જૂઠ ફેલાવવા અને તપાસ કર્યા વિના ફેલાવવાથી બચવું જોઈએ. •

(લેખ સૌજન્ય: “કાન્તિ” સાપ્તાહિક)

વાચકો જોગ સૂચના

પ્રિય ગ્રાહકો

- ★ “યુવાસાથી” માસિક દર મહિનાની ૩૦ તારીખે પોસ્ટ કરવામાં આવે છે. જો તે મહિનાની ૧૦ તારીખ સુધી ન મળે તો નજીકની પોસ્ટ ઓફિસમાં તપાસ કરવા અમારા વ્હાલા વાચક મિત્રોને વિનંતી છે.
- ★ “યુવાસાથી” માસિકનું લવાજમ પૂરું થઈ ગયું હોય તો તેમને નમ્ર વિનંતી છે કે તેઓ ઓફિસના સરનામે મનીઓર્ડર અથવા ચેકથી કે પછી ઓનલાઈન Google Pay, Phone Pe વિ.થી પણ લવાજમ મોકલી આપે.
- ★ પોસ્ટમેન નિયમિત ડિલિવરી કરતા ન હોવાથી વાચકોને કોપીઓ નિયમિત મળતી નથી. તેથી જે વાચક મિત્રો “યુવાસાથી” કુરિયરથી મંગાવવા ઇચ્છતા હોય તો તેમણે લવાજમની રકમ રૂ. ૩૦૦ ઉપરાંત રૂ. ૧૮૦ વધારે આપવા.

● મેનેજર, “યુવાસાથી” ગુજરાતી માસિક

વિનાશ અને કલ્યાણની વચ્ચે

પસંદગીનો માપદંડ

આજે આપણામાંથી મોટાભાગના લોકો પાપ, બૂરાઈઓ, અપરાધો, ભ્રષ્ટાચાર તથા અસામાજિક ગતિવિધિઓમાં ડૂબેલા છે. માનવતા પોતાના નીચલા સ્તર પર પહોંચી ચૂકી છે. તેની પવિત્રતા લુપ્ત થઈ ગઈ છે. હાલના કાયદો-કાનૂન અસામાજિક તત્વોમાં ડર પેદા કરવામાં નિષ્ફળ થઈ રહ્યો છે. કાનૂનને અમલમાં લાવનાર એજન્સીઓ પ્રભાવહીન થઈ ગઈ છે. એ દુર્ભાગ્યપૂર્ણ છે કે પૂરી દુનિયા ઉથલ-પાથલની સ્થિતિમાં છે. ભૌતિકવાદે જીવનના સૂક્ષ્મ પાસાઓ પર ગ્રહણ લગાવી દીધું છે. તમામ પ્રકારના ભ્રષ્ટાચાર હવે જીવનના રીત-રિવાજ બની ગયા છે.

બળાત્કારમાં અપરાધોના આંકડા ખૂબ જ ઘૂણાસ્પદ ચિત્ર રજૂ કરે છે કે સમાજનું નૈતિક પતન થઈ રહ્યું છે, તે અંદરથી ખોખલું થઈ ગું છે, તેના મૂળ સૂકાઈ ગયા છે. આ સંદર્ભે આપણે વીસમી સદીના મહાન કવિઓમાંથી ટીએસ. ઈલિયટને યાદ કરી શકીએ છીએ, જેમણે યુરોપમાં તત્કાલિન પ્રચલિત નૈતિક પતન, તિરસ્કાર, અપમાન અને પ્રાણીઓ જેવા વ્યવહારને જોઈને ‘ધી વેસ્ટ લેન્ડ’ (ઉજ્જળ જમીન)નામે પ્રસિદ્ધ કવિતાની રચના કરી હતી. તેમણે યુરોપને પોતાના લોકો દ્વારા કરેલા પાપોના કારણે ‘ઉજ્જળ જમીન’માં વર્ણન કર્યું. તેમણે સમકાલીન યુરોપમાં નૈતિક પતન

અને વાસનાની વ્યાપકતા તરફ ઈશારો કરીને એક પૂરી પેઢીના પતન પર પ્રકાશ પાડ્યો. ‘ધ વેસ્ટ લેન્ડ’ કવિતાને પાંચ વિભાગમાં વિભાજિત કર્યો –

- (૧) મૃતકોની અંત્યેષ્ટિ
- (૨) શતરંજનો ખેલ
- (૩) અગ્નિ ઉપદેશ
- (૪) પાણી (જળ)થી મૃત્યુ
- (૫) વાદળોની ગર્જના એ શું કહ્યું

ઉપરોક્ત પાંચ વિભાગોમાં કવિએ દુનિયાનો અધ્યાત્મવાદના પતનનો ઉલ્લેખ કર્યો છે. તે બતાવે છે કે આધુનિક દુનિયાના લોકો ભૌતિકવાદી થઈ ગયા છે.

એ જાણીને ખુશી થાય છે કે અગ્નિ ઉપદેશ કવિતાનો ત્રીજો ભાગ છે અને આનો વિચાર ઈલિએટને ગૌતમ બુદ્ધના ઉપદેશથી આવ્યો. ગૌતમ બુદ્ધના ઉપદેશમાં સંસાર વાસનાઓથી સળગી રહેલો દેખાઈ રહ્યો છે તેની સાથે એકસો પાપ જોડાયેલા હોય છે. વાસનાની પૂર્વ અને પશ્ચિમ બંનેમાં નિંદા કરવામાં આવી છે, પરંતુ આધુનિક ઉજ્જળ

જમીન વાસીઓ (Waste Landers) વાસનામાં ખરાબ રીતે ખોવાઈ ગયા છે. પ્રેમ નામની કોઈ વસ્તુ જ નથી. એટલા માટે તેઓ સ્થાયી પીડા ભોગવી રહ્યા છે. ઈલિયટ તેને જુદા જુદા દૃશ્યો અને ચિત્રોના માધ્યમથી સમજાવે છે.

આજે ભારતની પણ આ જ સ્થિતિ છે. દેશ પતનની તરફ જઈ રહ્યો છે. તેણે નૈતિકતા પ્રત્યેનું સન્માન ખોઈ નાખ્યું છે. જીવનના નૈતિક મૂલ્યો મરી પરવાર્યા છે. મહિલાઓ પુરુષવાદી વાસના અને શોષણની શિકાર થઈ રહી છે.

આ પરિસ્થિતિઓમાં ધર્મ જ છે જે આપણા અંદર ઈશ્વરનો ભય (ઈશભય) અને નૈતિક શક્તિ પેદા કરી શકે છે. તે આપણા માટે માર્ગ (રસ્તો) નક્કી કરે છે, જેના પ્રમાણે આપણે આચરણ કરવાનું છે. તદ્ઉપરાંત એ આપણને માનવીય મૂલ્યો અને યોગ્ય માપદંડોનું શિક્ષણ આપે છે. તે આપણને મુક્તિ, પ્રગતિ અને સમૃદ્ધિના માર્ગ તરફ લઈ જાય છે. માનવીય મૂલ્ય માનવજાતિની સૌથી મોટી વિશેષતા છે. જો તે મૂલ્યો આપણી પાસે નથી તો આપણે સાચા માનવ નથી, એટલા માટે દરેક મનુષ્ય માટે વિચારશીલતા, નૈતિક મૂલ્યો, દયા અને કઠ્ઠણાની ગુણવત્તાને વિકસિત કરવી આવશ્યક છે. આ ગુણો સિવાય આપણે પશુ જ છીએ, તેનાથી વધુ કંઈ નહીં.

માનવીય મૂલ્યોનું ક્ષેત્ર ફક્ત મનુષ્યો સુધી જ સીમિત નથી, પરંતુ માનવ જાતિના લાભ માટે બનાવેલ દુનિયાની તમામ વસ્તુઓ સુધી ફેલાયેલ છે. માતા-પિતાના અધિકાર, બાળકોના અધિકાર, પતિ-પત્નીના અધિકાર, સગાં-વહાલાંના અધિકાર, પાડોશીઓના અધિકાર, અનાથોના અધિકાર, વિધવાઓ સાથે ઉદાર વ્યવહાર, ગરીબોના અધિકાર, રોગીઓના અધિકાર, નોકરોના અધિકાર, મહેમાનોના અધિકાર, એક મુસલમાનના મુસલમાન પર અધિકાર, એક બિન-મુસ્લિમના એક મુસલમાન પર અધિકાર, માનવીય સંબંધ, પ્રાણીઓના અધિકાર. આ જ પ્રકારે બીજા કેટલાય અધિકારો પણ માનવીય મૂલ્યોના અંતર્ગત જ આવે છે.

પોતાના પુસ્તક ‘ટુ નોલેજ’માં ડૉ. એસ. રાધાકૃષ્ણન કહે છે - “ઉપનિષદમાં એક નાનો-સરખો સંવાદ છે, જેમાં એક પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો છે - સારા જીવનનો સાર શું છે? શિક્ષણ જવાબ આપે છે - શું તે જવાબ ના સાંભળ્યો? જાણે એક ગર્જના થઈ દા... દા... દા, તરત જ શિક્ષણે સમજાવ્યું કે સારા જીવનનો સાર છે - દામ મૂલ્યો, દાન અને દયા. આ એક સારા જીવનની અનિવાર્યતાઓ છે. તમારી પાસે મૂલ્ય અથવા આત્મનિયંત્રણ, સંયમ હોવો જોઈએ, જે મનુષ્યના લક્ષણ છે.”

પંડિત જવાહર લાલ નહેરૂ કહે છે - “ધર્મોએ માનવતાના વિકાસમાં ખૂબ જ મદદ કરી છે. તેમણે માનવજીવનના માર્ગદર્શન માટે મૂલ્ય અને માપ (ધોરણ) નિર્ધારિત કર્યા છે અને સિદ્ધાંત બતાવ્યા છે.” (ધ ડિસ્કવરી ઓફ ઈન્ડિયા, પાના નં. ૫૧૧)

તે આગળ કહે છે: “કોઈ પણ વ્યક્તિ

ધર્મ વગર રહી શકતી નથી.” ગાંધીજીએ પણ લખ્યું છે.. “કેટલાક લોકો એવા છે જે પોતાના તર્કના અહંકારમાં ઘોષણા કરે છે તેમને ધર્મથી કોઈ લેવા-દેવા નથી, પરંતુ તે એવું છે જેમ કે કોઈ માણસ એમ કહે કે તે શ્વાસ લે છે પણ તેનું નાક નથી.” તે ફરીથી કહે છે .. “સત્ય પ્રત્યે મારી વ્યક્તિએ મને રાજકારણના ક્ષેત્રથી દૂર રાખ્યો છે. અને હું કોઈપણ જાતના ખચકાટ વગર, અને પૂરી માનવતાની સાથે કહી શકું છું કે જે લોકો કહે છે કે ધર્મનો રાજકારણથી કોઈ લેવા-દેવા નથી તેઓ જાણતા નથી કે ધર્મનો શું અર્થ છે.” (એક આત્મકથા પાના નં. ૩૭૯)

નૈતિકતા-ધાર્મિકતા, પ્રસન્નતા અને પરમ આત્મબોધની આસપાસ ફરતા મનુષ્યને એક સામાજિક પ્રાણી કહેવામાં આવે છે, પરંતુ તે લાલચ અને અન્ય ભૂરાઈઓ પર કાબૂ મેળવીને પોતાના જીવનના ઉદ્દેશ્યને ભૂલી જાય છે. ધર્મ દરેક જગ્યાએ તે નૈતિક અને સામાજિક સિદ્ધાંતોના સમર્થન કરવાના ઉદ્દેશ્યથી કાર્ય કરે છે, જેણે મનુષ્યને સુસભ્ય બનાવ્યો છે. (એનલાઈટનમેન્ટ થ્રુ હ્યુમેનિટી એટ સ્પ્રિચ્યુઅલિટી, પાના. ૫૭)

જીવનની ભૌતિક અવધારણાના પરિણામ સ્વરૂપે માનવજાતિ આજે સંકટનો સામનો કરી રહી છે, જેનું કદાચ ઈતિહાસમાં કોઈ ઉદાહરણ નથી. માનવ જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં વ્યાપેલ આ સંકટે ધર્મની વિરુદ્ધ વિદ્રોહનું રૂપ લઈ લીધું છે. આ સ્થિતિમાં મનોવૈજ્ઞાનિક વિશ્લેષણથી માલૂમ પડે છે કે આ અસુરક્ષાની ભાવનાનું અંતિમ પરિણામ છે. વિશ્વ આજે વિનાશના આરે આવીને ઊભું છે. પરમાણુ યુદ્ધનો ખતરો આપણા માથા પર ફરી રહ્યો છે.

માનવતા જો જીવિત રહેવા

ઈચ્છતી હોય તો તેની પાસે ભૌતિકવાદની અવધારણાથી જુદા થવા અને દુનિયામાં શાંતિ અને સમૃદ્ધિના માટે વિનમ્રતાપૂર્વક ઈશ્વરીય માર્ગદર્શનની તરફ જોવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નથી. આપણે જોવું જોઈએ કે આપણે અનૈતિક કૃત્યોથી દૂર રહીએ. કોઈ પણ ધર્મ અત્યાચારો અને અપરાધોની પરવાનગી આપતો નથી. જો કોઈ ગંભીર અપરાધ અને ખોટું કાર્ય કરે છે, તો તે પોતાના ધર્મનો સાચો અનુયાયી નથી. આ અપમાનજનક, દ્વેષપૂર્ણ અને પોતાના ધર્મ પ્રત્યે વફાદાર નથી.

સમયની જરૂરિયાત છે કે આપણે ધર્મના શિક્ષણનું પાલન કરીએ. તદ્ ઉપરાંત આપણે માનવીય દૃષ્ટિકોણ વિકસિત કરવો જોઈએ અને જાતિ, વંશ, રંગ અને ક્ષેત્રની પરવા કર્યા વગર સમાજના ગરીબો અને વંચિત વર્ગના કલ્યાણ અને ધર્માધ સેવાઓ પ્રદાન કરવા આગળ આવવું જોઈએ.

સંક્ષિપ્તમાં હવે એ સમય આવી ગયો છે કે આપણે આપણા વ્યવહારમાં નૈતિક આચરણનો સમાવેશ કરીએ. પોતાને નૈતિક મૂલ્યો અને નૈતિક ગુણોના અનુરૂપ ઢાળીએ. તે સિવાય આપણે એ તમામ પ્રકારની અસામાજિક ગતિવિધિઓથી બચીએ જે આપણને વિનાશ અને બરબાદીના રસ્તા પર લઈ જાય છે. નિ:શંક, ફક્ત નૈતિકતા જ આપણને ગંભીર અપરાધ અને અપવિત્ર કૃત્ય કરવાથી રોકી શકે છે. આ એક એવી કસોટી છે જે માનવી અને પ્રાણીઓ વચ્ચેનું અંતર દર્શાવે છે. •

(અનુ. મુહમ્મદ હુસૈન બુલા)

સોશિયલ મીડિયા

અનાવરણ :

માહિતી યુગની શક્તિ, મુશ્કેલીઓ અને

જવાબદારીની સાથે સાથે

✍ સૈયદ અહમદઅલી

સોશિયલ મીડિયા સમાજમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે, જે સામાજિક પરિવર્તનને આગળ ધપાવે છે અને વિવિધ પ્રકારની માહિતી અને કન્ટેન્ટની વહેંચણી માટે એક પ્લેટફોર્મ તરીકે સેવા આપે છે. સંદેશની આપ-લે માટેના એક સાધન તરીકે જે શરૂ થયું હતું તે હવે ફોટો અને વીડિયો શેરિંગ, ડોક્યુમેન્ટ શેરિંગ અને વીડિયો કોલિંગને સમાવતા બહુઆયામી માધ્યમમાં વિકસિત થયું છે. ફેસબુક, ટ્વિટર અને યુટ્યુબ જેવા અગ્રણી પ્લેટફોર્મ થકી વિકસેલા ઇન્ટરનેટ લેન્ડસ્કેપમાં સોશિયલ મીડિયા તેની અભિન્ન ભૂમિકાને મજબૂત કરતાં હવે ચર્ચા, વિચાર શેરિંગ અને કમાણી માટેની તકોનું કેન્દ્ર બની ગયું છે.

વૈશ્વિક સ્તરે, ફોર્બ્સના સલાહકાર અનુસાર, ૨૦૨૩માં વિશ્વભરમાં અંદાજિત ૪.૯ અબજ વપરાશકર્તાઓ સાથે, સોશિયલ મીડિયાની અસર નિર્વિવાદ છે. ભારતમાં, બીજા સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતા દેશમાં, ઇન્ટરનેટ વપરાશકર્તાઓ વધીને ૬૯.૨ કરોડ થઈ ગયા છે, જેમાં ૪૬.૭ કરોડ સક્રિય

સોશિયલ મીડિયા વપરાશકર્તાઓ છે, જે કુલ વસ્તીના નોંધપાત્ર ૪૮.૭% છે.

મીડિયાનો પ્રભાવ લોકોના અભિપ્રાયને આકાર આપવા, એજન્ડા સેટ કરવા અને કમનસીબે, ખોટી માહિતી ફેલાવવા સુધી સમાચાર પહોંચાડવા ઉપરાંત વિસ્તરે છે. ગ્રાહકોને એવી દુનિયામાં માહિતીની સચોટતા પારખવાની જવાબદારી નિભાવવાની છે, જ્યાં વ્યક્તિઓ સ્માર્ટફોન દ્વારા સમાચાર અને મનોરંજન પર દરરોજ સરેરાશ ૧૦-૧૨ કલાક વિતાવે છે.

માલ્કમ એક્સના સાવચેતીભર્યા શબ્દો હવામાં ગૂંજી ઊઠે છે: “જો તમે સાવચેત નહીં રહો, તો અખબારો તમને એવા લોકોને ધિક્કારવા ઉશ્કેરશે જેમના પર જુલમ થઈ રહ્યો છે અને જે લોકો જુલમ કરી રહ્યા છે તેઓને પ્રેમ કરવા દોરી જશે.” આ માહોલમાં સાવચેતી મહત્વપૂર્ણ છે, કારણ કે રવાન્ડાના નરસંહાર જેવી ઐતિહાસિક ઘટનાઓ દર્શાવે છે કે કેવી રીતે મીડિયા હિંસા ભડકાવવામાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.

મીડિયાની નકારાત્મક અસરો માત્ર ઐતિહાસિક ઘટનાઓ સુધી જ સીમિત નથી; ભારતમાં ખેડૂતોના આંદોલન, ગુજરાત, મુઝફ્ફરનગર રમખાણો દરમિયાન પક્ષપાતી કવરેજ જેવા ઉદાહરણો તેના પ્રભાવને રેખાંકિત કરે છે. તાજેતરનો પેલેસ્ટાઈન-ઈઝરાયલ મુદ્દો ઉદાહરણ તરીકે સમજવો રહ્યો કે કેવી રીતે મીડિયાની વાતો જાહેર ધારણાને પ્રભાવિત કરી શકે છે. કેટલીકવાર તે સત્ય કરતાં સરકારી એજન્ડાને પ્રાધાન્ય આપે છે.

સકારાત્મક યોગદાનની સંભાવના હોવા છતાં, મીડિયા ઘણીવાર નકલી સમાચાર અને અપપ્રચાર ફેલાવવામાં વ્યસ્ત રહે છે જે સામાજિક વિસંગતતા વધારવામાં મહત્વનો ફાળો આપે છે. અબ્રાહમ લિંકનનું શાણપણભર્યું અવલોકન જુઓ: “તમે અમુક લોકોને હંમેશાં મૂર્ખ બનાવી શકો છો, અને બધા લોકોને અમુક સમય માટે મૂર્ખ બનાવી શકો છો, પરંતુ તમે બધા લોકોને બધા સમય માટે મૂર્ખ બનાવી શકતા નથી.”

જવાબદાર મીડિયા, સામાન્ય

જન માટે સામૂહિક રીતે કામ કરીને, સમાજને વધુ માહિતગાર કરી, સ્થિતિસ્થાપક રાષ્ટ્રના નિર્માણમાં મહત્વનું યોગદાન આપી શકે છે.

યુએસસીના અભ્યાસ મુજબ, સોશિયલ મીડિયા પર ખોટી માહિતીની ભરમાર ચિંતાજનક છે. માત્ર ૧૫% રીઠા બનીને સમાચાર શેર કરનારા, ૩૦-૪૦% નકલી સમાચાર પ્રસારિત કરવા માટે જવાબદાર છે. ફેસબુક અને ટ્વિટર જેવા પ્લેટફોર્મ, જ્યાં સમાચારો વ્યાપકપણે શેર કરવામાં આવે છે, તે રાજકીય પ્રચારનો અડો બની ગયા છે, જે કેટલીકવાર વણચકાસાયેલ માહિતીને વિસ્તૃત રીતે રજૂ કરે છે.

વોટ્સએપનો ઉપયોગ કરતા ૭૬.૮૦% ભારતીયોની જવાબદારી છે, જે ૫૩.૧૪૬ કરોડ લોકોની બરાબર છે, કે માહિતી શેર કરતા પહેલાં તેને પારખવી અને ચકાસવી. નકલી સમાચાર, ભલે તે ખોટી માહિતીના સ્વરૂપમાં હોય કે ભ્રમિત માહિતીના સ્વરૂપમાં, તે એક નોંધપાત્ર ખતરો છે, જેમ કે કોવિડ-૧૯ દરમિયાન રવાંડા, મુઝફ્ફરનગર અને મુસ્લિમોના ચિત્રણ જેવા ઉદાહરણોમાં જોવા મળે છે.

આલોચનાત્મક વિચાર કૌશલ્યોને પ્રોત્સાહન આપવા અને ખોટી માહિતીનો સામનો કરવા માટે ગ્રૂપ બનાવવા ઉપરાંત, નિપુણ વ્યક્તિઓએ મીડિયા સાક્ષરતામાં સક્રિયપણે જોડાવું જોઈએ. મીડિયા સાક્ષરતા લોકોને માહિતીનું વિવેચનાત્મક રીતે વિશ્લેષણ, મૂલ્યાંકન અને અર્થઘટન કરવાની શક્તિ આપે છે. લોકોમાં મીડિયા સાક્ષરતા કૌશલ્યોને વધારવા સારુ શૈક્ષણિક પહેલને પ્રોત્સાહન આપવું

જોઈએ, જેથી તેઓ સમજદાર નજરે ડિજિટલ લેન્ડસ્કેપમાં નેવિગેટ(વિહાર) કરી શકે.

વધુમાં, માધ્યમોના વપરાશમાં પારદર્શિતા અને જવાબદારી વધારવાની જરૂર છે. મીડિયા સંસ્થાઓએ નૈતિક ધોરણોનું પાલન કરવું જોઈએ અને નિષ્પક્ષ રિપોર્ટિંગ માટે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. વિવિધ માધ્યમો દ્વારા પ્રસારિત માહિતીની સચોટતા સુનિશ્ચિત કરવામાં fact finding હકીકત-તપાસની પદ્ધતિઓ અને સંપાદકીય દેખરેખ મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવી શકે છે.

નાગરિકોને તેમની માહિતીના સ્ત્રોતોને વૈવિધ્યસભર બનાવવા માટે પણ પ્રોત્સાહિત કરવા જોઈએ, જેથી તેઓ પોતાને વિવિધ પરિપ્રેક્ષ્યમાં ઉજાગર કરી શકે. આ ઈકો ચેમ્બર અને ફિલ્ટર બબલ્સની અસરને ઘટાડવામાં મદદ કરી શકે છે, જ્યાં સામાન્ય વ્યક્તિઓ ફક્ત તેમની હાલની માન્યતાઓ સાથે સંરેખિત માહિતીના સંપર્કમાં આવે છે.

તે સ્વીકારવું મહત્વપૂર્ણ છે કે મીડિયા, જ્યારે જવાબદારીપૂર્વક ઉપયોગમાં લેવાય છે, ત્યારે તે

સકારાત્મક પરિવર્તન માટે પ્રેરકબળ બની શકે છે. પ્રભાવશાળી અને નિષ્પક્ષ પત્રકારત્વના ઉદાહરણોને પ્રકાશિત કરવાથી અન્ય લોકોને માધ્યમોના વહેવારમાં સત્ય અને જવાબદારીને પ્રાધાન્ય આપવા માટે પ્રેરણા મળી શકે છે.

મીડિયા સાક્ષરતા, નૈતિક પત્રકારત્વ, જવાબદારી અને માહિતીના સ્ત્રોતોની વિવિધ શ્રેણીને સંડોવતો બહુપક્ષીય અભિગમ ખોટી માહિતી દ્વારા ઊભા થતા પડકારોને પહોંચી વળવા અને સ્વસ્થ મીડિયા વાતાવરણને પ્રોત્સાહન આપવા માટે જરૂરી છે. વ્યક્તિઓ અને સમાજ તરીકે, જવાબદાર મીડિયા વપરાશ તરફના આપણા સામૂહિક પ્રયાસો વધુ માહિતગાર, સહિષ્ણુ અને સ્થિતિસ્થાપક વૈશ્વિક સમુદાયને પ્રોત્સાહન આપવા માટે યોગદાન આપી શકે છે. •

(લેખ સૌજન્ય: સુવર્ણ જ્યંતિ વિશેષાંક, શાહીન સામાહિક । લેખક: જમાઅતે ઈસ્લામી હિંદના મીડિયા કોઓર્ડિનેટર, અગ્રણી મીડિયા પોર્ટલના કોલમિસ્ટ, ડિજિટલ મીડિયા એક્ટિવિસ્ટ અને કન્ટેન્ટ જનરેટર, સોશિયલ મીડિયા પ્લાનિંગ, એસ.આઈ.ઓ.ના ભૂતપૂર્વ સચિવ છે.)

Ready made RCC Precast Minar for Masjid

Aman Minar
CEMENT PRODUCT

RCC Mimbar

Since 1983

ISO 9001-2008

Head Office : At - Mahi, Palanpur, North Gujarat, India.

મસ્જિદ માટે RCCના રેડીમેડ મીનારાઓ મળશે

ILYASBHAI : 09925154110
09426544110

TALAHABHAI : 09825282610

Mahi, Opp. Khanak Hospital, Ta.: Vadgam,
Dist.: B.K. (Guj.) Palanpur. Pin-385210
www.amanminarcp.com

સ્વચ્છતાની મહાનતા

સ્વચ્છતા તથા પવિત્રતાનો પ્રભાવ માનવીના દિલ અને દિમાગ ઉપર તો પડે જ છે, માનવી અને માનવ-સમાજના સ્વાસ્થ્યનો પણ આની સાથે ગાઢ સંબંધ છે. સાફ-સફાઈને દરેક માણસ સ્વાભાવિક રીતે જ પસંદ કરે છે. આ અલગ વાત છે કે આની રીત અને માપદંડ લોકોની નજરમાં અલગ-અલગ હોય છે. ઈસ્લામ આપણા સર્જનહાર અને પાલનહાર ઈશ્વર તરફથી મોકલવામાં આવેલ માર્ગદર્શન અને હિદાતનું નામ છે, જેમાં માનવો અને માનવ-સમાજના દરેક પાસા માટે આદેશ અને નિર્દેશ આપવામાં આવ્યા છે. એટલા માટે જ સાફ-સફાઈ કે સ્વચ્છતા અને પવિત્રતાને ફક્ત માનવીની પોતાની ઈચ્છા અને પસંદ ઉપર જ છોડવામાં નથી આવી, બલકે આના વિષે પણ ખૂબ જ ઝીણવટ તથા વિસ્તાર સાથે ઈશ-ગ્રંથ “પવિત્ર કુર્આન” ઈશ-દૂત હઝરત મુહમ્મદ ﷺના કથનો (હદીસો)માં દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

ઈસ્લામમાં સાફ-સફાઈ અને પવિત્રતાનું કેટલું વધારે મહત્વ છે, તેનો

અંદાજો આ વાતથી લગાવી શકાય છે કે ઈસ્લામે પોતાની મોટાભાગની ઈબાદતો (ઉપાસનાઓ) અને ધાર્મિક કાર્યોને અદા કરવા માટે સાફ-સફાઈને

અનિવાર્ય ઠેરવી દીધી છે, અર્થાત્ સાફ અને પવિત્ર થયા વિના એ ઈબાદતો અદા કરી જ નથી શકાતી.

ઈસ્લામની એક વિશેષતા આ પણ છે કે તેણે માત્ર બાહ્ય સાફ-સફાઈ પર જ ભાર નથી મૂક્યો બલકે વાસ્તવિક પવિત્રતાની અવધારણા (કલ્પના, માન્યતા)ને પણ રજૂ કરી છે. આ કહેવું વધારે ખરું હશે કે ઈસ્લામે સાફ-સફાઈને પવિત્રતા અર્પી છે અને આપણને વાસ્તવિક પવિત્રતા અને તેના આત્મા (રૂહ)થી વાકેફ કર્યા છે.

ઈસ્લામમાં સાફ-સફાઈ અને પવિત્રતાનું જે મહત્વ છે તેનો અંદાજો આ વાતથી લગાવી શકાય છે કે

પૈગમ્બર હઝરત મુહમ્મદ ﷺ ને ઈશ્વર તરફથી જે આદેશો આપવામાં આવ્યા તેમાં તેમનામાં એક આદેશ સફાઈ અને પવિત્રતાનો પણ હતો.

“હે ઓઢી-લપેટીને લેટનારા ! ઊઠો અને સચેત કરો ! અને પોતાના રબની મહાનતાની ઘોષણા કરો. અને પોતાના કપડાં સ્વચ્છ રાખો, અને ગંદકીથી દૂર રહો.” (સૂર:મુદસ્સિર, આયત-૧ થી ૪)

પવિત્ર કુર્આનમાં પાક-સાફ રહેનારાઓ વિષે કહેવામાં આવ્યું છે : “અલ્લાહ તે લોકોને પસંદ કરે છે, જેઓ બૂરાઈથી બચે અને પવિત્રતા અપનાવે.” (સૂર: બકરહ-૨૨૨)

તૌબા અને પાકી (પવિત્રતા) તથા સફાઈમાં પરસ્પર ખૂબ જ ગાઢ સંબંધ છે. તૌબા માણસને અંદરથી પાક-સાફ

**“અલ્લાહ તે લોકોને પસંદ કરે છે,
જેઓ બૂરાઈથી બચે અને પવિત્રતા અપનાવે.”**

(સૂર: બકરહ-૨૨૨)

કરે છે અને સફાઈ બહારથી. એટલે કે તૌબા મનને પાક કરે છે અને સફાઈ શરીરને. પૈગમ્બર મુહમ્મદ ﷺ નું કથન છે : નાપાક (અપવિત્ર) અને ગંદો રહેનાર માણસ ઈમાનવાળો (આસ્થાવાન) હોઈ જ નથી શકતો. જો તે ક્યારેક નાપાક થઈ જાય છે, અથવા કોઈ ગંદકી તેને લાગી જાય છે તો તે એ હાલત (ગંદકી)માં વધુ સમય સુધી નથી રહેતો, બલકે વહેલામાં વહેલી તકે પાક-સાફ થવાનો પ્રયાસ કરે છે, કેમકે ઈમાનવાળો તો સાફ-સુથરો અને હંમેશાં પવિત્ર રહે છે. પૈગમ્બર ﷺ એ આ પણ કહ્યું કે : “સ્વચ્છતા તથા પવિત્રતા અને સાફ-સફાઈ અડધો

ઈમાન છે.” (હદીસ, મુસ્લિમ-૨૨૩)

ઈમાનને બે ભાગોમાં વહેંચી શકાય છે. અડધો ઈમાન તો આ છે કે માણસ પોતાના આત્મા અને રૂહને ગંદા તથા અસ્વચ્છ ન થવા દે. પોતાના મન-મસ્તિષ્કને ખોટા વિચારો, અધર્મ, પથ-ભ્રષ્ટતા અને અંધકારથી બચાવ્યે રાખે. એ કોઈ અનૈતિક અને અશ્લીલ કાર્ય ન કરે. તે એ વિચારો, આસ્થાઓ અને ધારણાઓ (અકીદાઓ)ને અપનાવે જે સત્યને અનુકૂળ હોય, અને પોતાના વિચારોને શુદ્ધ રાખે, પોતાના ચારિત્ર્યને સાફ બનાવે.

બાકી અડધો ઈમાન આ છે કે માણસ બાહ્ય ગંદકીઓને દૂર કરીને પોતાના શરીર, પોષાક અને સ્થળ વિ.ની સફાઈ પર પૂરતું ધ્યાન આપે. આ જ બન્ને પ્રકારની સાફ-સફાઈ અને સ્વચ્છતા તથા પવિત્રતાથી ઈમાન પૂર્ણ થાય છે. જો લોકો સ્વયં પોતાની જાતને એવી રીતે નિર્મળ અને પાક-સાફ રાખે છે, તેઓ પોતાના પાલનહાર ઈશ્વરના પ્રિય બની જાય છે.

ઈસ્લામના શિક્ષણ અને ઈશ્વરના પૈગમ્બર હઝરત મુહમ્મદ ﷺના આદેશોને જોવામાં આવે તો જણાશે કે ઈસ્લામે સ્વચ્છતા અને પવિત્રતાને પૂરેપૂરું મહત્ત્વ આપ્યું છે અને આમાં કોઈ કમી નથી કરી.

પૈગમ્બર હઝરત મુહમ્મદ ﷺ એ જાહેર સ્થળોએ, નદીના ઘાટ ઉપર, છાંયડાવાળા સ્થળોએ અને જાહેર માર્ગો ઉપર મળ-મૂત્ર કરવા અને કચરો નાખવાથી મનાઈ ફરમાવી છે. તેમનું કથન છે: ત્રણ નીંદનીય કાર્યોથી બચો, અર્થાત્ ઘાટો, જાહેર માર્ગો અને છાંયડાવાળી જગ્યાઓ પર મળ-મૂત્ર ન કરો. (હદીસ, અબૂ દાઉદ, ૨૬)

નદીઓ અને તળાવોના ઘાટો પર લોકો ન્હાય-ધોય છે, જાહેર માર્ગો પર

હરે-ફરે છે અને છાંયડાવાળી જગ્યાઓ જેમકે વૃક્ષ વિ.ની નીચે આરામ કરે છે, આથી આવી જગ્યાઓ ગંદી થવાથી લોકોને હેરાનગતિ થાય છે, અને તેઓ ગંદકી કરનારાઓને ખરું-ખોટું બોલે છે. સાર્વજનિક કે જાહેર સ્થળો તથા જાહેર માર્ગો પર ગંદકીના લીધે પ્રદૂષણ અને બીમારીઓ પણ ફેલાય છે.

કેટલાક લોકો પાન વિ. ખાઈને તેની પીયકારી જાહેર માર્ગો, દીવાલો અને સીડીઓ વિ. પર થૂંકી દે છે. આ અને આ પ્રકારની તમામ હરકતો આ આદેશ હેઠળ જ આવે છે. આથી આવું કરવાથી બચવું જોઈએ, અને પોતાના કોઈ કાર્યથી લોકોને કષ્ટ આપવું ન જોઈએ. જાહેર સ્થળો, ખાસ કરીને માર્ગો અને સડકોને સાફ-સુથરી રાખવાની જવાબદારી શાસનની બતાવાઈ છે, કેમકે આટલું મોટું કાર્ય નિયમિતતા સાથે શાસનની મદદ વિના

સરળ નથી.

ઈસ્લામી યુગના શાસકો માર્ગો અને સડકો વિ.ની સફાઈને પોતાની જવાબદારી સમજતા હતા, જેમકે નિમ્નલિખિત બનાવથી જણાય છે :

હઝરત હસન બસરી રહ. વર્ણવે છે કે હઝરત અબૂ મૂસા અશૂઅરી રદિ.ને જ્યારે ગવર્નરની હૈસિયતથી બસરા મોકલવામાં આવ્યા તો તેમણે (ત્યાંનું વહીવટ-ચાર્જ સંભાળ્યા બાદ) બસરાવાસીઓને કહ્યું :

“હઝરત ઉમર રદિ.(ઈસ્લામી રાજ્યના પ્રમુખ)એ મને તમારી પાસે મોકલ્યો છે કે જેથી હું તમોને તમારા રબના ગ્રંથ (કુર્આન) અને તમારા પૈગમ્બર ﷺની સુન્નત (હદીસ)નું શિક્ષણ આપું અને તમારા માર્ગો તથા સડકોને સાફ-સૂથરા રાખવાની વ્યવસ્થા કરું. (હદીસ, દારિમી, મુકદ્દમા-૫૬૦)

જાહેર માર્ગો અને સડકોની સાફ

સફાઈ ત્યારે જ શક્ય છે કે જ્યારે આમ જનતા આ અંગે જાગૃત હોય અને પોતાની જવાબદારીઓનો અહેસાસ ધરાવતી હોય. આ જ અહેસાસને પેદા કરવા માટે ઈશ્વરના પૈગમ્બર મુહમ્મદ ﷺ નું કથન છે :

“ઈશ્વર પવિત્ર છે અને પવિત્રતાને પસંદ કરે છે. સ્વચ્છતાવાળો છે અને સ્વચ્છતાને પસંદ કરે છે. એ મહેરબાન છે અને મહેરબાની કરનારને પસંદ કરે છે. તે દાતા છે અને આપનાર (દાન કરનાર)ને પસંદ કરે છે. આથી તમે પણ પવિત્ર તથા સ્વચ્છ રહો અને પોતાના ઘર-આંગણને પવિત્ર તથા સ્વચ્છ રાખો.” (હદીસ, તિર્મિઝી-૨૭૯૯)

સામાન્ય રીતે આ સમજવામાં આવે છે કે સફાઈ અને સ્વચ્છતા ફક્ત આ વાતનું નામ છે કે માણસના કપડાં અને શરીરના અંગો જોવામાં સાફ-સુથરા દેખાય. ઈસ્લામની દૃષ્ટિએ સફાઈ અને પવિત્રતાની અવધારણા આના કરતાં ઘણી વધીને છે. તે બાહ્ય પવિત્રતાની સાથે સાથે માનવીના મન, હૃદય, આત્મા અને તેના કર્મો તેમજ આચરણને પણ પવિત્ર જોવા ચાહે છે અને તે તેની રીત પણ બતાવે છે.

જે રીતે બાહ્ય ગંદકીથી બચવું જરૂરી છે અને તેનાથી બચવા માટે માનવી સ્વાભાવિક રૂપે જ પ્રયત્ન પણ કરે છે તથા ગંદકીથી સાફ થાય બાદ રાહત તથા સુકૂન અનુભવે છે, એવી જ રીતે આ વાત પણ જરૂરી છે કે માણસ આંતરિક ગંદકીઓ અર્થાત્ ખોટા વિચારો, ખોટી ધારણાઓ, ખોટા કાર્યો, છળ-કપટ, જૂઠા, અત્યાચાર, ફિત્ના-ફસાદ, લડાઈ-ઝઘડા, જુગાર, શરાબ વિ.થી પણ બચે અને પોતાની અંદર સારી ધારણાઓ અને સારા વિચાર પેદા કરી સારા આચરણ અને સારા ચરિત્ર સાથે આત્મ-

સુધારણા કરી પવિત્રાત્મા બનવાનો પ્રયાસ કરે જેથી કરી તેનો આત્મા પણ રાહત તથા સુકૂન અનુભવે.

આપણે એક વાત આ પણ યાદ રાખવી જોઈએ કે કૃપાશીલ ઈશ્વર આપણી ઉપર પોતાની કૃપાઓની વર્ષા કરવા ચાહે છે, ત્યારે જ તો આપણા માટે માર્ગદર્શનની વ્યવસ્થા કરી છે. આપણે દરેક પ્રકારની ગંદકીઓથી આપણા તન અને મનને સ્વચ્છ રાખવા જોઈએ, જેથી કરી આપણા લોક-પરલોક

બન્નેમાં આપણે તેની કૃપાઓના પાત્ર બની શકીએ. યાદ રાખો કે ઈશ્વરની કૃપા એ લોકો પર નથી થતી, જેમનું શરીર પણ ગંદું હોય અને મન પણ.

આશા છે કે આપણે ઈસ્લામના શિક્ષણથી લાભ ઉઠાવતાં એક સ્વચ્છ, પવિત્ર અને સાફ-સુથરા સમાજના નિર્માણમાં ભાગ લઈ શકીશું, અને આવી રીતે આપણા-પોતાના પાલનહાર ઈશ્વરની પ્રસન્નતા પ્રાપ્ત કરી તેની દયાળુતાને પાત્ર બની શકીશું. •

ચક્રચાર ૨૦૨૪ લોકસભા ચૂંટણી... (૧૨માં પાનાનું ચાલુ...)

ટૂંકમાં કહીએ તો બીજેપીનો હાથ સ્પષ્ટ રીતે ઉપર જણાય છે. તેની પાસે ભારતનો સૌથી લોકપ્રિય નેતા છે, સૌથી મોટું સંગઠનનું નેટવર્ક છે, આર.એસ.એસ.નું જબરજસ્ત પીઠબળ છે અને પૂરતી માર્કેટિંગ મશીનરી પણ હાથ ઉપર છે. તો બીજી બાજુ હાલમાં યોજાયેલ વિધાનસભા ચૂંટણીઓ પછી વિપક્ષ હતાશામાં છે અને નવેસરથી ગોઠવણી કરવાના ફાંફા મારી રહ્યા છે. આ આવી પડેલી પરિસ્થિતિને પહોંચી વળવા સારુ તેઓ

એકજૂટ થવાનો દેખાવ કરવા મથામણ કરી રહ્યા છે. કોંગ્રેસ પક્ષ, જેના ઉપર વંશવાદનો આરોપ છે તેઓ પણ ગાંધી અટક સિવાયના નેતાનું નામ આગળ કરી રહ્યા છે. હવે જોવાનું એ રહે છે કે વિપક્ષો કોઈ નવું કથાનક- નેરેટિવ બનાવી શકે છે કે જે એકરૂપ હોય અને લચીલું પણ હોય. વિપક્ષ માટે સાચે જ ખૂબ કપરાં ચઢાણ છે અને સમય પણ તેમની તરફેણમાં કામ નથી કરી રહ્યો. • (લેખક: નિવૃત્ત મુખ્ય ઈજનેર, ગેટકો GEB | મો. 9925212453)

અસલ સંદેશના જુના અને જાણીતા હાડવેદ™

ડૉ. ઇસ્માઇલભાઈ લાલા

ડી.ઓ.એમ., એન.ડી., એમ.ડી. (હર્સલ)

નસ તથા હાડકાના રોગોના નિષ્ણાંત, ઓપરેશન વગર સારવાર

M. 98241 82055, 97126 55055

ફેક્ટચર, હાડકાઓનું ગંભીર રીતે ભાંગી જવું, હાડકાના ચૂરેચૂરા થઈ જવા, સાંધાઓનું ઉતરવું, હાડકાનો જૂનો દુઃખાવો, સ્લીપ ડિસ્ક તથા ખોડ ખાંપણની ખાત્રીપૂર્વક ઉપચાર કરી આપીશું.

Choose with no Regrets

અસાધ્ય ક્લિનિક : An ISI 9001 : 2015 Certified Clinic

<p>એલ-ટ, શાર્કુતલ કોમ્પ્લેક્સ, સંઘવી ટાવરની બાજુમાં, અડાજણ રોડ, સુરત - ૩૫૯૦૦૯ (ગુજરાત) ભારત.</p> <p>સમય : સવારે ૯.૦૦ થી ૧.૦૦ (રવિવારે રાખેતા મુજબ, શુક્રવારે બંધ)</p> <p>ફોન: ૦૨૬૧ - ૨૭૮૬૦૫૫</p> <p>એપોઇન્ટમેન્ટ લઈને આવવું.</p>	<p>ક ચ ર ક લ ની ક</p>	<p>સંદેર ક્લિનિક:</p> <p>જી-૧, અમન એપાર્ટમેન્ટ, નાની પારસીવાડ, સંદેર ગામ, સુરત - ૩૯૫ ૦૦૫ (ગુજરાત) ભારત.</p> <p>સમય : સાંજે ૬.૦૦ થી ૮.૦૦ (રવિવારે ૪.૦૦ થી ૬.૦૦, ગુરુવારે બંધ)</p> <p>ફોન: ૦૨૬૧ - ૨૭૭૬૦૫૫</p> <p>અહીં કોઈ શાખા નથી.</p>
--	---	---

ઇબ્ને સીના: જ્ઞાન પુંજ

ઇબ્ને સીના એક ફારસી વૈજ્ઞાનિક હતા. એમનું પૂરું નામ અબૂ અલી અલ હુસૈન છે. આમને ઇસ્લામી સ્વર્ણ યુગના સૌથી મહત્વપૂર્ણ વિચારકો અને લેખકોમાંથી એક માનવામાં આવે છે. ઇબ્ને સીનાનો જન્મ ઈ.સ. ૯૮૦માં બુખારા સમીપ એક ગામ અફસાનામાં થયો હતો, જે વર્તમાનમાં ઉજબેકિસ્તાનમાં છે. એ સમયે એ ક્ષેત્ર ઈરાની સમાનીદ સામ્રાજ્ય હેઠળ આવતું હતું. ઇબ્ને સીનાના પિતા અબ્દુલ્લાહ એક પ્રસિદ્ધ વિદ્વાન હતા. અને રાજ્યના કોઈ વિસ્તારના ગવર્નર પણ હતા. તેમનું ઘર એ વિસ્તારના વિદ્વાનો માટે એક બેઠક સ્થળ હતું. આ

રીતે સીનાને નાની વયથી જ વિવિધ વિષયો પરની ચર્ચા અને બહસને ખુલીને સાંભળવાનો મોકો મળ્યો. દસ વર્ષની વયમાં આમણે પવિત્ર કુર્આનને યાદ (હિફઝ) કરી લીધું હતું.

ઇબ્ને સીનાને લેટિન ભાષામાં એવિસેના (Avicenna)ના નામથી ઓળખવામાં આવે છે. ઇબ્ને સીના દ્વારા લખવામાં આવેલ ૪૫૦ પુસ્તકોમાંથી ૨૪૦ પુસ્તકો હજી પણ મૌજૂદ છે. તેમાં ૧૫૦ દર્શનશાસ્ત્ર ઉપર અને ૪૦ પુસ્તકો ચિકિત્સા વિજ્ઞાન ઉપર આધારિત છે. તેમના સૌથી પ્રસિદ્ધ પુસ્તકો “ધ બુક ઓફ હિલિંગ” (કિતાબ અલ શિફા) અને “ધ કેનન ઓફ મેડિસિન” (અલ કાનૂન ફી

અલ તિબ્બ) છે. “ધ બુક ઓફ હિલિંગ”, જેવું કે આ પુસ્તકનું શીર્ષક છે, આ પુસ્તક ચિકિત્સા પર આધારિત ન હોઈ એક દાર્શનિક અને વૈજ્ઞાનિક એન્સાયક્લોપીડિયા છે. આ પુસ્તક ચાર ભાગોમાં વિભાજિત છે. પ્રથમ ભાગ “તર્ક”, બીજો ભાગ “પ્રાકૃતિક વિજ્ઞાન”, ત્રીજો ભાગ ગણિત અને ચોથો ભાગ “તત્ત્વ મીમાંસા” (Metaphysics) અંગે છે. “ધ કેનન ઓફ મેડિસિન” એક મેડિકલ એન્સાયક્લોપીડિયા છે.

“ધ કેનન ઓફ મેડિસિન” યુરોપ અને ઇસ્લામી જગતમાં કેટલાય વિશ્વવિદ્યાલયો (યુનિવર્સિટીઓ)માં પ્રારંભિક આધુનિક કાળ સુધી એક માનવ-ચિકિત્સા પાઠ્યપુસ્તક

ઇબ્ને સીનાને લેટિન ભાષામાં એવિસેના (Avicenna)ના નામથી ઓળખવામાં આવે છે. ઇબ્ને સીના દ્વારા લખવામાં આવેલ ૪૫૦ પુસ્તકોમાંથી ૨૪૦ પુસ્તકો હજી પણ મૌજૂદ છે. જેમાં ૧૫૦ દર્શનશાસ્ત્ર ઉપર અને ૪૦ પુસ્તકો ચિકિત્સા વિજ્ઞાન ઉપર આધારિત છે. તેમના સૌથી પ્રસિદ્ધ પુસ્તકો “ધ બુક ઓફ હિલિંગ” (કિતાબ અલ શિફા) અને “ધ કેનન ઓફ મેડિસિન” (અલ કાનૂન ફી અલ તિબ્બ) છે. “ધ બુક ઓફ હિલિંગ” જેવું કે આ પુસ્તકનું શીર્ષક છે, આ પુસ્તક ચિકિત્સા પર આધારિત ન હોઈ એક દાર્શનિક અને વૈજ્ઞાનિક એન્સાયક્લોપીડિયા છે.

રૂપે ભાષાવાતું રહ્યું. યુનાની ચિકિત્સામાં આજે પણ આ એક મહત્વપૂર્ણ પુસ્તક છે. આ પુસ્તકમાં ટી.બી.ના રોગના સંક્રમક સ્વભાવની ઓળખ કરવી, માટી અને પાણીના માધ્યમથી રોગોનું ફેલાવું અને કોઈ વ્યક્તિના શારીરિક સ્વાસ્થ્ય અને તેના માનસિક સ્વાસ્થ્ય વચ્ચે સંબંધ તથા માનસિક સ્વાસ્થ્ય કેવી રીતે તેના શારીરિક સ્વાસ્થ્ય પર પ્રભાવ નાખે છે વિ. જેવા વિષયોને સામેલ કરવામાં આવે છે. ઈબ્ને

ઈબ્ને સીનાએ પોતાના પુસ્તક “કિતાબ અલ શિફા”માં ઋતુ-શાસ્ત્ર અંગે પણ લખ્યું, ત્યાં તેમણે વાદળો અને વરસાદના નિર્માણ, મેઘધનુષ્ય, ધૂમકેતુ અને ઉલ્કાપાતના કારણો પર ચર્ચા કરી.

ઈ.સ. ૧૯૬૫માં ટોલમેન અને ગુડફિલ્ડ નામના બે વૈજ્ઞાનિકોએ ભૂવિજ્ઞાનમાં ઈબ્ને સીનાના યોગદાન પર ટિપ્પણી કરી હતી કે ઈબ્ને સીનાએ ૧૦૦૦ ઈસ્વીમાં પર્વતોની શ્રૃંખલાની ઉત્પત્તિ પર

સીનાએ ૭૬૦ એવી દવાઓની યાદી તૈયાર કરી છે જે એ સમયે ચિકિત્સકો દ્વારા ઉપયોગ માટે ઉપલબ્ધ હતી.

તેમણે ફારસીમાં નાડી (Pulse)ના વિષય ઉપર પણ એક સંક્ષિપ્ત પુસ્તક લખ્યું. ઈબ્ને સીના પ્રથમ વૈજ્ઞાનિક હતા જેમણે શસ્ત્ર ક્રિયાને તબીબીશાસ્ત્રની સ્વતંત્ર શાખાના રૂપમાં સ્થાપિત કરવાનો તર્ક આપ્યો. સૌ પ્રથમ ઈબ્ને સીના દ્વારા આ બનાવવામાં આવ્યું કે પ્લેગની મહામારી ઉંદરો દ્વારા ફેલાય છે.

ઈબ્ને સીનાએ ખગોળ શાસ્ત્રમાં આ તત્ત્વને સ્પષ્ટ કર્યું કે શુક્ર ગ્રહ સૂર્યની તુલનામાં પૃથ્વી કરતાં વધારે નિકટ છે.

YUVA SAATHI

આધારિત એક અવધારણા રજૂ કરી હતી જે ખ્રિસ્તી જગતમાં ૮૦૦ વર્ષ પછી પણ પ્રાથમિક સ્તરે છે.

દર્શન અને ચિકિત્સા વિજ્ઞાન ઉપરાંત ઈબ્ને સીનાએ ખગોળ વિજ્ઞાન, એલેક્ટ્રીસિટી, ભૂગોળ, ભૂ-વિજ્ઞાન, મનો-વિજ્ઞાન, ઈસ્લામી ધર્મશાસ્ત્ર, તર્કશાસ્ત્ર, ગણિત અને ભૌતિકશાસ્ત્રમાં પણ અધ્યયન કાર્ય કર્યું. તેમના અન્ય મુખ્ય પુસ્તકોમાં “કિતાબ અલ નજાત” (ધ બુક ઓફ ડેલીવેશંસ), “અલ ઈશરાત વલ તંભીઆત” (ધ બુક ઓફ ડિરેક્ટિવ્સ એન્ડ ટ્રિટમેન્ટ્સ), “યૂન અલ હિકમહ” (ફાઉન્ડેશન ઓફ વિઝડમ) અને “કિતાબ અલ હિદાયહ”

| 28 |

ઈબ્ને સીનાના પુસ્તકોનો ૧૨મી સદીના મધ્ય અને ૧૩મી સદીની વચ્ચે લેટિન ભાષામાં અનુવાદ કરવામાં આવ્યો હતો જેનાથી આ મહત્વપૂર્ણ જ્ઞાન પશ્ચિમી દેશોના વૈજ્ઞાનિકોને ઉપલબ્ધ થઈ શક્યું. ઈ.સ. ૧૯૮૦માં સોવિયેત સંઘ (જ્યારે કે એ સમયે બુખારા સોવિત સંઘમાં હતું) એ કલાત્મક ચિત્રો સાથે વિભિન્ન સ્મારક ટિકિટો (સ્ટેમ્પ) બહાર પાડી અને સોવિયેત વિદ્વાનો દ્વારા માનવ વિજ્ઞાન અનુસંધાનના આધાર પર ઈબ્ને સીનાને પૂરતું સન્માન આપી તેમના જન્મની હજારમી વર્ષગાંઠ ઉજવી હતી.

(ધ બુક ઓફ ગાઈડેન્સ) સામેલ છે. જૂન ૧૦૩૭ ઈસ્વીમાં ૫૮ વર્ષની વયે ઈબ્ને સીનાનો ઈન્તેકાલ થઈ ગયો. તેમને હમદાનમાં દફનાવવામાં આવ્યા કે જે હાલમાં ઈરાનમાં આવેલ છે.

ઈબ્ને સીનાના પુસ્તકોનો ૧૨મી સદીના મધ્ય અને ૧૩મી સદીની વચ્ચે લેટિન ભાષામાં અનુવાદ કરવામાં આવ્યો હતો જેનાથી આ મહત્વપૂર્ણ જ્ઞાન પશ્ચિમી દેશોના વૈજ્ઞાનિકોને ઉપલબ્ધ થઈ શક્યો. ઈ.સ. ૧૯૮૦માં સોવિયેત સંઘ (જ્યારે કે એ સમયે બુખારા સોવિત સંઘમાં હતું) એ કલાત્મક ચિત્રો સાથે વિભિન્ન સ્મારક ટિકિટો (સ્ટેમ્પ) બહાર પાડી અને સોવિયેત વિદ્વાનો દ્વારા માનવ વિજ્ઞાન અનુસંધાનના આધાર પર ઈબ્ને સીનાને પૂરતું સન્માન આપી તેમના જન્મની હજારમી વર્ષગાંઠ ઉજવી હતી. •

JANUARY 2024

સ્પેશિયલ બાળકોની ઉત્તમ સારવાર શક્ય

આણે છેલ્લા અમુક અંકોથી બાળકોના માનસિક વિકાસમાં અવરોધરૂપ બનતી બીમારીઓ વિશે સમજી રહ્યા છીએ. વિતેલા અંકોમાં આપણે મહત્વની બીમારીઓ જેવી કે ઓટીઝમ, એડીએચડી, જીનેટિક ખામી અને ગ્લોબલ ડિલે ડેવલપમેન્ટ વિશે સમજ્યા. હવે આજે આપણે આ અંકમાં બીજી અમુક બીમારીઓ જેવી કે સેરેબ્રલપાલ્સી અને લર્નિંગ ડિસઓર્ડર વિષે ડો. પ્રાચી સાથે સમજીશું.

લર્નિંગ ડિસઓર્ડર : આ બાળકોમાં જોવા મળતી મગજની એક સમસ્યા છે જે મગજની ક્ષમતાને અસર કરે છે. તેના લીધે લખવા, વાંચવા, યાદ રાખવામાં, ગણિત જેવા વિષયમાં બાળકોને તકલીફ પડતી હોય છે.

કારણો : વારસાગત, બાળક જ્યારે ગર્ભમાં હોય ત્યારે તે સમયે માતાનું બીમાર પડવું, જન્મ પછી ઈજા થવી, ઓક્સિજનનું મગજ પર ઓછું પહોંચવું, વધુ પડતો બાળપણમાં ટીવી અથવા મોબાઇલનો ઉપયોગ, સંભાળવામાં ખામી હોવી.

લક્ષણો: સમય જોવામાં કે દિશા નક્કી કરવામાં તકલીફ પડવી, યાદશક્તિ ઓછી હોવી, ગણિત જેવા વિષયમાં તકલીફ પડવી, સમજશક્તિ ઓછી હોવી, પેન કે પેન્સિલ પકડવામાં તકલીફ હોવી, બીજાની સાથે વાતચીતમાં તકલીફ પડવી, ચિત્ર ન લાગવું.

પ્રકાર:

ડિસ્લેક્સિયા : આ પ્રકારના બાળકને વાંચવા, લખવા અને

YUVA SAATHI

ડો. પ્રાચી શાહ

BHMS, PG Hom. (London)

M: 917984355380

બોલવામાં તકલીફ પડતી હોય છે.

ડિસ્ગ્રાફિયા : આમાં બાળકને પોતાના મગજના વિચારોને ચિત્રકળા કે લખીને વ્યક્ત કરવામાં તકલીફ પડતી હોય છે.

ડિસ્કેલક્યુલા: આવા બાળકોને ગણિત જેવા વિષયો જેમાં મગજનો વધારે ઉપયોગ થતો હોય એમાં તકલીફ પડતી હોય છે.

વિસ્થુલ મોટર ડેફિસિટ: આ બાળકો એક સરખા દેખાતા શબ્દો જોઈને ગૂંચવાઈ જાય છે.

મોડર્ન ટ્રિટમેન્ટ : માતા-પિતાનું બાળક સાથે વર્તન જેમ કે નાની નાની વાતોમાં પ્રોત્સાહન આપવું, વખાણ કરવા, શાંતિથી બેસીને ભણી શકે એવી જગ્યા આપવી, એક ધ્યેય નક્કી કરી આપવો. આ પ્રકારના બાળકોને થેરાપી જેવી કે સ્પીચ થેરાપી, ઓક્યુપેશન થેરાપી, બિહેવિયર

થેરાપી આપવામાં આવે છે. સ્પેશિયલ સ્કૂલમાં બાળકને ભણાવવામાં આવે છે. છતાં વધારે તકલીફ હોય ત્યારે દવા ચિંતા અને તાણ ઓછી કરવા માટે અપાતી હોય છે.

હોમિયોપેથી કેવી રીતે મદદરૂપ છે?

હોમિયોપેથિક દવાઓ બાળકના માનસિક ઘડતરને સમજી તેની તકલીફના કારણને સમજીને સંપૂર્ણ વિગત લઈને ૫૦૦૦થી વધુ દવાઓમાંથી બાળકને અનુકૂળ આવે એવી દવા પસંદ કરીને આપવામાં આવે છે. જે બહાર દેખાતા લક્ષણોને સુધારે છે. તદ્દુપરાંત હોમિયોપેથિક દવા કોઈપણ આડઅસર વગર શરીરમાં રોગપ્રતિકારક શક્તિ વધારે છે. તે દરેક વ્યક્તિ અલગ અલગ આપવામાં આવે છે. આમ જો હોમિયોપેથિક દવા નાની ઉંમરથી જ કરવામાં આવે તો આપણા સંતાનોની એકાગ્રતા વધારી શકાય, ભણતરમાં મદદરૂપ થઈ ઉજ્જવળ ભવિષ્ય જોઈ શકાય છે. દવામાં *coffea cruda*, *veratrum album*, *stramonium*, *Hyoscyamus niger* જેવી બીજી ઘણી છે.

આમ, ડો.પ્રાચી તેમના વાત્સલ્ય હોમિયોપેથી સેન્ટર પર આવી ઘણી બધી બાળકોના ડેવલપમેન્ટને લગતી બીમારીઓમાં મદદરૂપ થઈ રહ્યા છે. જન્મજાત તકલીફો જેવી કે *cerebral palsy*, *Genetic disorder*, *Epilepsy*, *leuco Malacia*, *Micrencephaly* વિશે આજના યુગમાં જાણવું ખૂબ જ જરૂરી છે. તો ચાલો આજે સેરેબ્રલ પાલ્સી વિષે સમજીએ.

JANUARY 2024

સેરેબ્રલ પાલ્સી: સેરેબ્રલ પાલ્સી એ ન્યુરોલોજીકલ સ્થિતિ છે. સેરેબ્રલ શબ્દ જ કહે છે કે તે મગજ સાથે જોડાયેલી સમસ્યા અને પાલ્સીનો અર્થ થાય છે લકવો અથવા સ્નાયુઓની નબળાઈ. તેમાં બાળકોને ચાલવામાં-બેસવામાં, સ્નાયુઓની હિલચાલ કરવામાં અને શરીરની પોઝિશન જાળવવામાં તકલીફ પડે છે.

કેટલાક બાળકોમાં તે બૌદ્ધિક વિકલાંગતા, બોલવામાં વિલંબ, આંચકી, દષ્ટિ અને સાંભળવાની ક્ષતિનું પણ કારણ બનતું હોય છે.

તે જ Hemiplegic અથવા Quadriplegic રીતે શરીર પર અસર કરે છે.

તેનો પ્રારંભ બાળપણમાં અથવા જન્મજાત રીતે જોવા મળતું હોય છે.

કારણો: જન્મ પહેલાં, દરમિયાન અને જન્મના થોડાક જ સમય પછી તરત માથામાં ઈજા થવી અથવા ઓક્સિજન ન પહોંચવું, જન્મ બાદ ગ્લુકોઝની કમી, પ્રારંભિક દિવસોમાં ખેંચ, ઈન્ટ્રાકેનિયલ હેમરેજિસ, infection or sepsis.

લક્ષણો: સેરેબ્રલ પાલ્સીમાં શરીરની એક બાજુ અથવા બંને બાજુ અસર થતી હોય છે. અમુક પેશન્ટમાં શરીરના ઉપરના ભાગે અથવા નીચેના ભાગે અથવા સંપૂર્ણ શરીરમાં અસર જોવા મળતી હોય છે. એમાં હાથ અને પગમાં જડતા થતી હોય છે જેથી તે હલનચલનમાં મુશ્કેલી પેદા કરે છે, માથાનું કંદ મોટું હોવું, ધ્રુજારી, convulsions (ખેંચ), ચાલવામાં મુશ્કેલી પડવી, શારીરિક સંતુલનનો અભાવ, બાળકના ચાલવામાં બોલવામાં વિલંબ, નવું શીખવામાં મુશ્કેલી, સખત અને યુસ્ત સ્નાયુ (Muscular stiffness)

પ્રકાર:

સ્પાસ્ટિક સેરેબ્રલ પાલ્સી: આમાં

મસલ્સ એકદમ ટાઈટ હોય છે જેથી કરીને મસલ્સની મૂવમેન્ટ જેવી કે હાથ કે પગ વાળવામાં તકલીફ પડે છે. જો પગ વાળવાની કોશિશ કરવામાં આવે તો પેશન્ટ પગની આંટી મારતું હોય છે.

ડિસકાઈનેટિક સેરેબ્રલ પાલ્સી: સ્નાયુઓની હિલચાલ અથવા અસામાન્ય સ્નાયુઓની હિલચાલમાં નિયંત્રણનો અભાવ. તે ધીમી અથવા ઝડપી હોઈ શકે છે. ચાલવામાં, બેસવામાં અને ચૂસવામાં મુશ્કેલી.

નિદાન : ન્યુરોલોજિસ્ટ શારીરિક પરીક્ષણ પરથી નિદાન કરી શકે છે. સીટી સ્કેન, એમઆરઆઈ ઈમેજ અને RRS નિદાનની પુષ્ટિ કરે છે.

આધુનિક સારવારની ભૂમિકા : આનો કોઈ ઈલાજ નથી. Bracies અને Walker મદદરૂપ બને છે. દવા, ઉપચાર અને ઓર્થોપેડિક સર્જરી પણ ક્યારેક કરવામાં આવે છે. થેરાપીમાં ઓક્યુપેશનલ થેરાપી જે રોજિંદી નિયમિત પ્રવૃત્તિઓમાં મદદ કરે છે, સ્પીચ થેરાપી શબ્દોનો ઉચ્ચાર અને અન્ય લોકો સાથે વાતચીત કેવી રીતે કરવામાં મદદ કરે છે. સ્પેશ્યલ સ્કૂલ પ્રવૃત્તિઓમાં પણ મદદ કરે છે. અયોગ્ય સાંધા, સ્નાયુ

અને જડતાને હળવું કરવા physiotherapy અપાતી હોય છે.

હોમિયોપેથિક સારવારની ભૂમિકા: પેશન્ટ અલગ અલગ પ્રકારની થેરાપી કરાવી સ્નાયુને નોર્મલ રાખવાની કોશિશ કરતા હોય છે. પણ જો સ્નાયુ અંદરથી જ સ્નાયુઓનીની અંદરની ક્ષમતા વધારીને આંતરિક રીતે દવાથી મજબૂત કરવામાં આવે તો મહત્તમ અંશે દર્દીની સ્નાયુની જડતામાં રાહત અનુભવાય છે. આમ હોમિયોપેથિક દવા છે ચેતાતંતુ ધ્યાનમાં રાખી સ્નાયુની મજબૂતી અને મગજને વિકાસલક્ષી બનાવવામાં ખૂબ જ મદદરૂપ સદીઓથી થતી આવી છે. તદ્દુપરાંત હોમિયોપેથિક સારવારનો મોટો ફાયદો એ છે કે એ અન્ય તમામ પેથિસ બહારથી ટેકો આપે છે અથવા રોગનિવારક રાહત આપે છે પરંતુ હોમિયોપેથીમાં આપણે શરીરની અંદર રહેલા કારણની સારવાર કરીએ છીએ. લાંબા ગાળાના ઉપયોગ પછી તેની કોઈ આડઅસર જોવા મળતી નથી. દવાઓ જેવી કે Calcarea phos, Aghusa cynapium Baryta carb, Causticum અને બીજી ઘણી બધી વપરાતી હોય છે. •

Eye Guard Opticals

Irfan Saiyad

Mo. : 98252 84358

We make spectacles as per Dr. Prescription.

Fitting of spectacles will be done on Japan Automatic Machine

S-B-3, Sunrise Point, Hanuman Gali, Opp. Kumar Sala No. 1, Raopura, Vadodara

ફૂડ ટેકનોલોજીમાં કારકિર્દી કેવી રીતે બનાવવી

ફૂડ ટેકનોલોજી કારકિર્દીના વધુ સારા વિકલ્પ તરીકે ઊભરી આવી છે. ફૂડ ટેકનોલોજીમાં અનેક પ્રકારના કરિયર વિકલ્પો ઉપલબ્ધ છે. કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં કારકિર્દી બનાવતા પહેલા તે ક્ષેત્રની સંપૂર્ણ માહિતી હોવી જરૂરી છે. ફૂડ ટેકનોલોજી ખૂબ વ્યાપક ક્ષેત્ર બની ગયું છે. કારકિર્દીની ઘણી શક્યતાઓ અહીં ઉપલબ્ધ છે. ખાદ્ય તકનીક એ ખાદ્ય ઉદ્યોગ સાથે સંપૂર્ણપણે સંબંધિત ક્ષેત્ર છે. આ પ્રક્રિયા હેઠળ ખોરાકને રાસાયણિક અને ભૌતિક પ્રક્રિયાઓમાંથી પસાર થવું પડે છે. ખાદ્ય ઉદ્યોગના ક્ષેત્રમાં, ખોરાકનો લાંબા સમય સુધી ઉપયોગ કરી શકાય તેની કાળજી લેવામાં આવે છે. તેના પોષક તત્ત્વોમાં કોઈ ઉણપ ન હોવી જોઈએ, અને તે ખાવા યોગ્ય હોવા જોઈએ. આજના સમયમાં ખોરાકની સારી ગુણવત્તા માત્ર અને માત્ર ફૂડ ટેકનોલોજીના કારણે છે. ફૂડ ટેકનોલોજી દ્વારા લોકો પૌષ્ટિક ખોરાક મેળવી શકે છે. એવું કહેવાય છે કે આ

ખોરાક સ્વાસ્થ્ય પર કોઈ નકારાત્મક અસર કરતું નથી. આ જ કારણ છે કે ફૂડ ટેકનોલોજીની માંગ વધી રહી છે. લોકો જાણે છે કે કઈ કંપનીની પ્રોડક્ટ સારી ક્વોલિટીની છે. આ જ કારણ છે કે ખાદ્ય કંપનીઓ સમય-સમય પર ફૂડ ટેકનોલોજી નિકાસની શોધ કરે છે, જેથી તે કંપનીના ખોરાકની માંગ વધે છે.

શૈક્ષણિક લાયકાત : ફૂડ ટેકનોલોજીમાં કારકિર્દી બનાવવા માટે, વિજ્ઞાનની બાજુ એટલે કે ફિઝિક્સ, કેમેસ્ટ્રી અને બાયોલોજી અથવા ફિઝિક્સ, કેમેસ્ટ્રી અને બાયોલોજી સાથે ૧૨મું વર્ગ પાસ કરવું જરૂરી છે. ઉપરાંત, તમારે ધોરણ ૧૨માં ઓછામાં ઓછા ૫૦ ટકા ગુણ હોવા જોઈએ. આ શિક્ષણના આધારે ભાવિ કારકિર્દી નક્કી થાય છે. તેના આધારે સ્નાતકનું શિક્ષણ મેળવી શકાય છે. ખાદ્ય વિજ્ઞાન સંબંધિત કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં સ્નાતકની ડિગ્રી મેળવી શકાય છે. જો તમે ઈચ્છો તો તમે

B.Tech in Food Science and Technology કોર્સ પણ કરી શકો છો. આ કોર્સ ૪ વર્ષનો છે. આ કોર્સ કર્યા પછી, તમે ફૂડ સાયન્સ સંબંધિત કોઈ પણ ક્ષેત્રમાં નોકરી માટે અરજી કરી શકશો. આ ક્ષેત્રને લગતા ઘણા અભ્યાસક્રમો છે. ફૂડ ટેકનોલોજીમાં બીએ ઓનર્સની જેમ, આ કોર્સ ૩ વર્ષનો છે. B.Tech in Food Technology કોર્સ ૪ વર્ષનો છે. MBA કોર્સ ૨ વર્ષનો છે. M.Tech in Food Technology એ માસ્ટર ડિગ્રી કોર્સ છે, જે ૨ વર્ષનો છે. પીજી ડિપ્લોમા ઈન ફૂડ સાયન્સ એન્ડ ટેકનોલોજીનો કોર્સ એકથી વધુમાં વધુ ૪ વર્ષનો છે.

પ્રવેશ પરીક્ષા : ફૂડ સાયન્સ સંબંધિત અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશ લેવા માટે, વ્યક્તિએ પ્રવેશ પરીક્ષા આપવી પડશે. તેની તૈયારી ૧૨મી પછી શરૂ કરવી જોઈએ. તો જ તેને ક્લિયર કરી શકાશે. કેટલીક કોલેજો એવી છે જ્યાં (અનુસંધાન પાન ૯ ઉપર)

ગાઝાની વર્તમાન પરિસ્થિતિ પર લખાયેલી એક વાર્તા

અનાંખી હત

ત્યાં ધૂળ તથા ઘુમાડાના વાદળ હતા. વાતાવરણમાં બારૂદની ગંધ ફેલાયેલ હતી. લોકોના અવાજ હતા, તબાહી જ તબાહી હતી, પરંતુ ત્યાં એક વસ્તુ ન હતી, એ જ કે જેને ઇબ્લીસ શોધતો જ રહી ગયો.

“આઈલા, ઇબ્રાહીમ!” શમામા બન્નેને કેટલીય વખત બૂમ પાડી ચૂકી હતી, પરંતુ તેમની તો રમતો જ પૂરી થતી ન હતી. એ બાળકોની દુનિયા હતી, મોટાઓની દુનિયાથી તદ્દન અલગ શમામાએ બન્નેને એકવાર ફરીથી જમવા માટે બોલાવ્યા અને પોતાની કમરમાં ઉપડતા દુઃખાવાની લહેરને સહન કરતાં પાસેના જ સોફા ઉપર બેસી ગઈ.

કલ્પના-જગત તેને થોડાક સમય માટે આ દુનિયાથી અજાણ કે બે-ખબર કરી ગયું. “કેટલા દિવસ રહી ગયા?” તે મનમાં ને મનમાં ગણતરી કરવા

લાગી. “અહં... કદાચ એક સપ્તાહ.” તેણે પોતાની જાત સાથે જ ગુફ્તેગૂ કરી. “શું મારું આવનાર બાળક પણ આ જ અજમાયશમાં આંખ ઉઘાડશે? અબૂ રાફેએ કહ્યું હતું, આપણે આનું નામ ખાલિદ રાખીશું, ખાલિદ સૈફુલ્લાહ, અલ્લાહની તલવાર, જે ઇઝરાયલીઓના માથા પર ત્રાટકશે.

એક નાનકડા ખૂબસૂરત અસ્તિત્વની કલ્પના શમામાના ચહેરા ઉપર મુસ્કાન રેલાવી ગઈ હતી. ઇબ્લીસે એક વાર ફરીથી પોતાના વાળ ખેંચ્યા.

“અમ્મી... અમ્મી...! આ મને સતાવી રહ્યો છે.” એ બન્ને આગળ-પાછળ દોડતા દોડતા તેની પાસે આવીને બેસી ગયા.

“અખી અમ્મી હસી રહી છે...! આઈલાએ તેના ગળામાં પોતાના હાથ નાખ્યા તો એ ચમકી ગઈ.” અરે! હું ઊંધી ગઈ હતી? “તેણે અચાનક આંખો

મસળી અને પોતાના બન્ને બાળકોને લઈને દસ્તરખ્વાન પર બેસી ગઈ, જેના પર મુશ્કેલીથી જ પેટ ભરીને જમવાની વસ્તુઓ રાખી હતી. શમામાએ બાળકોને બિસ્મિલ્લાહ પઢવાની તાકીદ કરી અને પોતાના નાનકડા મુજાહિદ માટે થોડાક કોળિયા ખાઈને આ ખરાબ સંજોગોમાં પણ મળનારા રિઝક પર અલ્લાહનો આભાર વ્યક્ત કર્યો. ઇબ્લીસ જોતો જ રહ્યો કે હવે તેના કાન કેટલાક ફરિયાદ કરતા વાક્યો સાંભળી લે.

દિન-પ્રતિદિન ગાઝાના સંજોગો વણસતા જ જઈ રહ્યા હતા. જુલ્મી ઇઝરાયલીઓના માથા પર ખૂન સવાર થઈ ચૂક્યું હતું. તેમનું એક જ મિશન હતું કે ગાઝાવાળા એ પવિત્ર ધરતીને છોડી દે જ્યાં તેઓ સદીઓથી આબાદ છે, જેની સુરક્ષા તેમના ઈમાનનો ભાગ છે. રોજ ગાઝાના કોઈ ને કોઈ વિસ્તાર ઉપર બૉબ વર્ષા કરવામાં આવી રહી

છે. લોહી તરસ્યા અને શેતાનના જોડીદારો-સાથીઓ (કે શિષ્યો)એ શાળાઓ અને હોસ્પિટલો સુદ્ધાંને છોડ્યા ન હતા. શહાદતોનો એક ખતમ નહીં થનારો સિલસિલો હતો. એ લોખંડી ભાવનાઓવાળા, જેટલા પણ જનાઝા ઉઠાવતા હતા, એટલા જ મજબૂત થતા જઈ રહ્યા છે. ધરતી અને આકાશ તેમની બહાદુરી પર આશ્ચર્યચક્રિત કે હેરાન હતા અને શેતાન પરેશાન હતા.

પોતાની તબિયતને જોતાં શમામા માટે હવે ઘરથી બહાર નીકળવાનું મુશ્કેલ થઈ ગયું હતું. તે આખો દિવસ પોતાના બાળકોને આવનારા ગમે તેવા મુશ્કેલ દિવસ માટે તૈયાર કરતી. ક્યાંક ધમાકા કે વિસ્ફોટનો અવાજ સંભળાતો, તો તેમને સુરક્ષા કે બચાવ માટેની યુક્તિઓ વિશે બતાવતી. તે જ્યારે તેમને મઆઝ તથા મઊઝની ઘટના સંભળાવતી તો એ પોતાને એટલા શક્તિશાળી સમજતા કે સમયના દરેક ફિરઝોન સાથે ભાથ ભીડી લે. તે તેમને હઝરત ખાલિદ બિન વલીદ રદિ. અને સુલતાન સલાહુદ્દીન ઐયૂબીના વિજયો વિષે જણાવતી અને ક્યારેક સમયના મુજાહિદ અબૂ ઉબૈદા રદિ. ના વર્ણનો સંભળાવતી, ત્યાં જ અબૂ ઉબૈદા રદિ. જે તેના બાળકોના હીરો હતા.

“અમ્મી, અમે શાળાએ ક્યારે જઈશું? હું મારી સહેલીઓને ક્યારે મળીશ? આજે પણ સૂતી વખતે આઈલાના પ્રશ્નો શરૂ થઈ ચૂક્યા હતા.

આઈલાનો પ્રશ્ન સાંભળીને શમામા થોડીવાર માટે ખામોશ થઈ ગઈ કે શું કહે. ક્યાંક શાળા હતી તો ભણનારા બાળકો ન હતા, ક્યાંક થોડા ઘણાં બાળકો હતા તો શાળા ધ્વસ્ત થઈ ચૂકી હતી. “બેટા, જ્યારે સંજોગો ઠીક થઈ જશે ત્યારે.” તેણે ધીમેથી કહ્યું.

“સારું અમ્મી! તમે રોજ રાત્રે

અબાયા પહેરીને કેમ સૂઓ છો? તમે રાત્રે ક્યાંક જાવ છો શું અમને છોડીને?”

“અરે આઈલા બેટા! કેટલા પ્રશ્નો કરો છો તમે? હવે દુઆ પઢો અને સૂઈ જાવ. જુઓ, ભાઈ સૂઈ પણ ગયો.” તે આ નાનકડી બાળકીને શું સમજાવતી કે કોણ જાણે ક્યારે શું થઈ જાય! તેને પોતાનો હિજાબ ખૂબ જ

રોજ ગાઝાના કોઈને કોઈ વિસ્તાર ઉપર બોંબ વર્ષા કરવામાં આવી રહી છે. લોહી તરસ્યા અને શેતાનના જોડીદારો સાથીઓ (કે શિષ્યો)એ શાળાઓ અને હોસ્પિટલો સુદ્ધાંને છોડ્યા ન હતા. શહાદતોનો એક ખતમ નહીં થનારો સિલસિલો હતો. એ લોખંડી ભાવનાઓવાળા, જેટલા પણ જનાઝા ઉઠાવતા હતા, એટલા જ મજબૂત થતા જઈ રહ્યા છે. ધરતી અને આકાશ તેમની બહાદુરી પર આશ્ચર્યચક્રિત કે હેરાન હતા અને શેતાન પરેશાન હતા.

પ્રિય હતો. આઈલાના વાળોમાં હાથ ફેરવતાં તે તેને દુઆ પઢાવવા લાગી. બીજા બાજુ ઈબ્રાહીમ ઊંઘમાં પોતાના વિખૂટા થઈ ગયેલા મિત્રોના નામ લઈ રહ્યો હતો. શમામાએ હળવેથી પોતાનો બીજો હાથ તેની છાતી પર મૂકી દીધો. અબૂ રાફેને આજે ઘરેથી ગયાને ચોથો દિવસ હતો. તે હોસ્પિટલમાં ઘાયલોની દેખભાળમાં વ્યસ્ત હતો.

શમામાની આંખો ઊંઘથી બોજલ હતી, કે તેને બારણા પર ટકોરો સંભળાયો. પડખું ફેરવીને ઊઠતાં ઊઠતાં પણ તેના મોઢામાંથી આહ નીકળી ગઈ. બસ હવે ગણતરીના થોડાક જ દિવસો છે. આ પીડા છતાં તે ઊઠી.

અબૂ રાફે તેમના માટે ખાવા-પીવાની કેટલીક વસ્તુઓ લાવ્યો હતો. શમામાને જબરજસ્તીથી દૂધનો ડબો પકડાવ્યો અને તેના પૂરા થવા સુધી તેનો હાથ થામીને બેસી રહ્યો. થાકની નિશાનીઓ તેના ચહેરા પર સ્પષ્ટ રૂપે દેખાઈ રહી હતી. “સતત ત્રીજી રાત્રી છે જે અમે સૌ જાગી રહ્યા છીએ. બહુ લોકો ઘાયલ છે. તેમની પીડાનો અહેસાસ બેસવા પણ નથી દેતો. લાગે છે કે આ વખતે આ જુલમીઓએ અમને ખતમ કરવાનો ઈરાદો કરી લીધો છે. પરંતુ અલ્લાહ જીવન આપે આપણા શેરો-સિંહોને, જેમણે આ પવિત્ર ધરતી માટે પોતાના પ્રાણોને ઢાલ બનાવી રાખ્યા છે. શમામા મારાથી વાયદો કરો કે જો મને કંઈ થઈ જાય છે તો મારા બાળકો પણ આ મુકદ્દસ-પવિત્ર ધરતીની રક્ષા કરશે. અબૂ રાફેએ તેનો હાથ દબાવ્યો.

“અબૂ રાફે! હું રોજ આપણા બાળકોને યાદ દેવડાવું છે કે તમારું નામ ખાલિદ છે અને તમારે બૈતુલ મુકદ્દસની રક્ષા કરવાની છે. જુઓ, આના માટે જ મેં આ આખો ડબો ખાલી કરી નાખ્યો છે.” શમામાએ દૂધનો ખાલી ડબો અબૂ રાફેને હાથમાં પકડાવ્યો.

અબૂ રાફેની મુસ્કુરાહટે જ્યાં શમામામાં અંદર સુધી તાકત આપી હતી ત્યાં જ શેતાન બળીને રાખ થઈ ચૂક્યો હતો.

અબૂ રાફેએ પોતાના સૂતેલા

બાળકોને વ્હાલ કર્યો. “આજે મેં પોતાના બાળકોનો અવાજ પણ નથી સાંભળ્યો આવતી કાલે ફોન કરીશ, મારી વાત ચોક્કસ કરાવી દેજો. ચાલો, હવે હું જાઉં છું. ત્યાં મારી બહુ જરૂર છે. બહુ લોકો ઘાયલ છે, ઘણાં શહીદ છે, પરંતુ એક વાત છે જે આપણી આશાઓ બંધાવે છે. તે એ કે સમગ્ર વિશ્વમાં લોકો

આપણા માટે અવાજ ઉઠાવી રહ્યા છે. કોઈ દેશ આપણો સાથ આપે કે ન આપે, પરંતુ ઈમાનવાળા અને અહેસાસ ધરાવનારા લોકો આપણી સાથે છે. તમે જો જો, બસ હવે આ ઈઝરાયલીઓ અને તેમનો અત્યાચાર ટૂંકમાં જ ખતમ થઈ જશે, ઈન્શાઅલ્લાહ.

તે દરવાજા સુધી આવી ચૂક્યા હતા. અબૂ રાફેએ પોતાની જીવન સાથીનું માથું ચૂમ્યું અને ઘરેથી નીકળી ગયો, અને એ બારણું બંધ કરી પોતાના બાળકો વચ્ચે આવીને સૂઈ ગઈ.

રાત્રીના અંતિમ પહોરમાં આકાશ પર થઈ રહેલ ગગડાટથી તેની આંખ ખુલી ગઈ. તે અનિચ્છનીય બનાવના અહેસાસ સાથે ધબકતા હૃદયને સંભાળતાં દુઆઓનો વિદ્ કરવા લાગી. બન્ને બાળકોને પોતાની બાંહોમાં સમેટતાં તે સિજદાની સ્થિતિમાં તેમની વચ્ચે ઝૂકી ગઈ. એવું લાગ્યું કે જાણે આકાશ તૂટી પડ્યો હોય. “અલ્લાહુ-અકબર... અલ્લાહુ... અકબર લા-ઇલાહ ઈલ-લલ્લાહ!” તેના ગળામાંથી આ અંતિમ

બન્ને બાળકોને પોતાની બાંહોમાં સમેટતાં તે સિજદાની સ્થિતિમાં તેમની વચ્ચે ઝૂકી ગઈ. એવું લાગ્યું કે જાણે આકાશ તૂટી પડ્યો હોય. “અલ્લાહુ-અકબર... અલ્લાહુ... અકબર લા-ઇલાહ ઈલ-લલ્લાહ!” તેના ગળામાંથી આ અંતિમ શબ્દો નીકળ્યા અને તે બધા પોતાના જ ઘરના કાટમાળ નીચે દફન થઈ ગયા. ખૂની દુશ્મને એકવાર ફરીથી માસૂમ-નિર્દોષ જીવોથી પોતાની તરસ બુઝાવવાનું ઈચ્છ્યું અને જન્નતના રાહી પોતાના સફર પર રવાના થઈ ગયા.

શબ્દો નીકળ્યા અને તે બધા પોતાના જ ઘરના કાટમાળ નીચે દફન થઈ ગયા. ખૂની દુશ્મને એકવાર ફરીથી માસૂમ-નિર્દોષ જીવોથી પોતાની તરસ બુઝાવવાનું ઈચ્છ્યું અને જન્નતના રાહી પોતાના સફર પર રવાના થઈ ગયા. સવારનો હળવો-હળવો પ્રકાશ ફેલાઈ ચૂક્યો હતો. અબૂ રાફે પોતાના બન્ને હાથોથી કાટમાળને ખસેડતો અને શમામા તથા બાળકોને અવાજ દેતો તેમજ કાટમાળને ખોદવા લાગતો. તેના હાથ જખ્મી થઈ ગયા હતા. બાહુઓ સુન થઈ ગયા હતા અને અવાજ બેસી ગયો હતો, પરંતુ તે આશા કેવી રીતે ગુમાવી દેતો?

“આ મારી આઈલાનો હાથ છે. આહ મારી નાનકડી શેહઝાદી.” તે દીવાનગીપૂર્વક કાટમાળને આમ-તેમ ખસેડવા લાગ્યો. કેટલાય હાથ તેની સાથે સામેલ હતા. આઈલા પરથી કાટમાળ ખસેડતાં ખસેડતાં તેને શમામાનો લોહીમાં લથ-બથ માથું દેખાયું. તેની આંખોમાં નમકીન-ખારા પાણીનું સમુદ્ર ઊમડી આવ્યું. તે હાથની પાછળના

ભાગથી આંખોને મસળતો મસળતો પોતાના બન્ને બાળકોના શરીર પછી શમામાને પણ બહાર કાઢી રહ્યો હતો.

લોકો તેને સાંત્વના આપી રહ્યા હતા. તે જાણતો હતો કે તે તેનાથી બહુ આગળ જન્નત ભણી રવાના થઈ ચૂક્યા છે. પરંતુ અચાનક તેના મનમાં એક વિચાર ઝબૂક્યો. તેણે શમામાને એ મ્બ્યુલન્સમાં નાખી અને હોસ્પિટલ જઈ પહોંચ્યો. કદાચ કોઈ ચમત્કાર થઈ જાય.

શમામાના નિર્જિવ શરીરમાં જીવનની રાહ જોતું એ નાનકડું શરીર જેને એ “ગાઝાનો નન્હો મુજાહિદ” કહેતી હતી, બહાર આવવાની રાહ જોઈ રહ્યું હતું. ડોક્ટરોના તાત્કાલિક ઓપરેશનના પરિણામે નન્હા ખાલિદે ગાઝામાં પ્રથમ શ્વાસ લીધો. અલ હમ્દુલિલ્લાહ! અલ હમ્દુલિલ્લાહ!! કહેતાં અબૂ રાફેએ પોતાના શહેઝાદાને વ્હાલ કર્યો. ઘરના ત્રણ સભ્યો ગુમાવ્યા બાદ પણ બાપ-દીકરા બન્ને મુસ્કુરાઈ રહ્યા હતા.

શેતાને એક નજર તેમના પર નાખી અને પોતાનું નામ પોકાર્યું ... ઈબ્લીસ ... હંમેશાં માટે નિરાશ. ભલા, આવા ઈમાનવાળાઓને કઈ શક્તિ હાર આપી શકે છે કે જેઓ કયારેય નિરાશ જ નથી થતા. •

વાંચવા, વંચાવવા અને

ભેટ રૂપે આપવા માટે પુસ્તકોનું ઉત્તમ સંગ્રહ

અમારા પુસ્તકોની વિશેષતા

સરળ, હૃદયસ્પર્શી અને
તાર્કિક શૈલી,
મસ્લકી પક્ષપાતથી મુક્ત,
ઈસ્લામનો અસરકારક પરિચય,
આકર્ષક ટાઈટલ,
ઉત્તમ કાગળ,
યોગ્ય કિંમત.

- 📍 બી-૩૦૩, કરિશ્મા કોમ્પ્લેક્ષ, સારણી સોસાયટી,
જુહાપુરા, અહમદાબાદ - ૩૮૦૦૫૫
- ☎ +91 87806 61963
- ✉ ispgujarat2013@gmail.com
- f islamisahityaprakashan
- 📷 ispgujarat

પુસ્તકો
ખરીદવા
સ્કેન કરો

The Character Building

ADMISSIONS
Open For 2024-25
Limited seats

OFFICE TIME : 9 AM TO 1 PM

CONTACT NO. : 63531 65188

E-MAIL: RADIANCEKIDSPRAY188@GMAIL.COM

Nr. APMC Metro Station, 132 Feet Ring Road,
Guptanagar (Juhapura), Ahmedabad

IF UNDELIVERED PLEASE RETURN TO :

Yuvasaathi (Gujarati Monthly)

B-4, Karishma Complex, Sarani Society Corner,
132 ft. Ring Road, Juhapura, Ahmedabad -380055